

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 37.091:373.3(043.2)**

GAVRILUȚ MONALISA-LAURA

**DEZVOLTAREA ABILITĂȚII DE SCRIERE CREATIVĂ LA
ELEVII TREPTEI PRIMARE DE ÎNVĂȚĂMÂNT**

Specialitatea 531.01 - Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Chișinău, 2024

**Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe ale Educației, Universitatea
Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău**

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

Președintele Comisiei:

1. PATRAȘCU Dumitru, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

2. **Conducător Științific:** CARA Angela, doctor în științe pedagogice, conferențiar cercetător

Referenți oficiali:

3. GHICOV Adrian, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

4. MARIN Mariana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

5. MĂȚĂ Liliana, doctor habilitat în științele educației, conferențiar universitar, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, România

Susținerea tezei va avea loc la 24 mai 2024, ora 14.00, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctor din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău str. Ion Creangă, 1. corp 2, Sala Senatului.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (www.upsc.md) și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md)

Rezumatul a fost expedit la 17 aprilie 2024.

Președintele Comisiei de susținere publică
PATRAȘCU Dumitru, dr. hab., prof. univ.

Conducător de doctorat
CARA Angela, dr., conf. cerc.

Autor
GAVRILUȚ Monalisa-Laura

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	8
Capitolul 1. Fundamente teoretice ale competenței lectorale și abilității de scriere creativă în învățământul primar.....	8
Capitolul 2. Semnificarea compozițională a Modelului pedagogic al dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici.....	12
Capitolul 3. Demersul de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici (clasa a IV-a)	18
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	24
BIBLIOGRAFIE	27
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI	30
ADNOTARE (în română, engleză, rusă)	33

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei

Noua abordare a învățării limbii și literaturii generează remodelarea și reconsiderarea, astfel încât demersurile didactice să aibă în vedere, pe lângă latura cognitivă a învățării, dimensiunea afectiv-atiudinală și capacitățile creativ-imaginative ale elevilor. Dezvoltarea abilității de scriere creativă oferă profesorilor și elevilor multiple oportunități de exploatare și valorificare a acestor capacități. Competența de lectură este esențială nu doar pentru reușita individuală, ci și pentru coeziunea și coerența unor comunități, a societăților în care indivizii trăiesc (PISA 2012). Prin urmare, competența lectorală devine un proces care poate conduce la o înțelegere mai profundă și mai nuanțată a propriilor idei și sentimente, a identității, care se construiește în mod continuu prin raportare la ceilalți.

În ultimul deceniu, au fost înregistrate progrese semnificative în Republica Moldova referitor la realizarea obiectivului ca toți elevii să atingă nivelul minim de competență la lectură. Conform raportului Evaluarea Internațională a Elevilor PISA 2022, Republica Moldova și-a îmbunătățit performanța comparativ cu media OECD la testarea PISA. La prima participare a Republicii Moldova în testarea PISA 2009, diferențele dintre media OECD și punctajul mediu al Republicii Moldova a fost de 105 puncte la domeniul citire/lectură. Diferențele respective s-au micșorat semnificativ pe parcursul următoarelor cicluri de testare PISA. Astfel, în testarea PISA 2022, diferența dintre media OECD și punctajul mediu al Republicii Moldova este 65 de puncte la domeniul citire/lectură (s-a diminuat cu 40 de puncte comparativ cu testarea PISA 2009). Conform Raportului OECD, diferența înregistrată la citire/lectură între 2015 și 2018, în România, nu este semnificativă statistic. Din punct de vedere al comparației cu alte state, rezultatele elevilor români se plasează aproape de cele ale elevilor din Moldova, Muntenegru, Bulgaria.

La nivelul învățământului românesc, dezvoltarea abilității de scriere creativă este un deziderat, deoarece pregătirea elevilor pentru examenul național de evaluare presupune și elaborarea unei compoziții în care elevii povestesc un incident real sau imaginar. Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română se concentrează pe încurajarea elevilor din clasele primare să își dezvolte abilitățile de înțelegere a mesajului scris și de exprimare creativă în scris. Referitor la dezvoltarea competenței de lectură la elevii din învățământul românesc, datele statistice arată că 59,2% dintre elevi s-au situat cel puțin la nivelul 2 de competență, ceea ce înseamnă că pot înțelege un text de lungime medie, pot extrage ideea principală, pot căuta informații pe baza unor criterii, altfel spus, pot construi semnificații pe baza a ceea ce citesc.

În conformitate cu Art. 26 al Codului Educației al Republicii Moldova, învățământul primar are drept scop „formarea copilului ca personalitate liberă și creativă și asigurarea dezvoltării competențelor necesare continuării studiilor în învățământul gimnazial”, printre care se înscrie, necesarmente, abilitatea de scriere creativă. În România, cadrul actual de reglementare este orientat de promovarea unui învățământ orientat pe valori, creativitate, capacități cognitive, capacități volitive și capacități acționale, cunoștințe fundamentale și cunoștințe, competențe și abilități de utilitate directă, în profesie și în societate, conform *Legii Educației Naționale* (2011), Art. 2(1).

Gradul de cercetare a problemei. Analiza teoriei și a practicii educaționale a identificat că scrierea creativă este o componentă importantă a predării, învățării, evaluării la nivelul învățământului primar în sistemul educațional din Republica Moldova și România.

Cercetările internaționale privind predarea scrisului au constatat o diminuare a practicilor pedagogice inovatoare sau creative din cauza presiunii exercitate asupra profesorilor de a preda abilități de scriere prescrise, care sunt evaluate la teste (Göçen 2019; Stock & Molloy 2020). Accentul orientat către teste și competențe a determinat o lipsă de interes în ceea ce privește scrierea creativă (Hilton 2001). Elevii sunt mai puțin interesați de scrierea creativă atunci când sarcinile sunt stabilite și structurate în întregime de către profesori și de curriculum (Grainger et al. 2005; Myhill 2005). Motivele pentru care profesorii ar putea simți dificultăți în sprijinirea

elevilor pentru a se exprima liber ar fi credința că ar putea să își piardă autoritatea în clasă și faptul că produsele scrierii creative sunt dificil de evaluat. Dacă scrierea creativă poate beneficia de mai mult spațiu și timp, va genera mai mult interes și motivație în învățarea scrierii (Wang 2019). În aceste condiții, elevii din învățământul primar vor fi interesați să scrie despre propriile lor experiențe și emoții, fără să fie impuse limite.

„Element important al dezvoltării cognitive, intelectuale, profesionale, scrisul reprezintă propria oglindă a reflecțiilor și a gândirii umane”. (Șchiopu Constantin 2022, p. 209). În contextul în care se vorbește tot mai mult despre o școală a viitorului, despre formarea pedagogic orientată a cititorului de literatură artistică prin cunoașterea axiologică a acesteia, predarea gândirii în școală devine mai mult decât necesară. O gândire bună poate fi dezvoltată prin/ în cadrul unor activități specifice, scrierea creativă fiind una dintre acestea. Rod al imaginației, al creativității, scrierea creativă nu este doar un datum al genilor, omul poate fi creativ în orice gen de activitate. Acest postulat trebuie să dea strălucire optimismului pedagogic, să anime proiecte de aplicare a lui în practica largă a educației. „Scrierea reprezintă în același timp o necesitate socială, o premisă pentru formarea personalității, un reper de cultivare a respectului față de cel cărui adresază comunicarea scrisă, o modalitate de autoevaluare, o intensificare a atenției în procesul scrierii.” (Marin Mariana, Golubițchi Silvia 2023, p. 6). „Sarcina școlii este de a forma personalități capabile de gândire și acțiune, scop ce poate fi realizat nu numai transmițând elevilor conținuturile esențiale, ci și *dezvoltându-le aptitudinile intelectuale*, învățându-i să comunice pentru a schimba idei, să aibă inițiative și să poată lua decizii pertinente. Nu este de ajuns să-i învățăm pe elevi doar să reproducă idei, trebuie să acționăm pentru a le exercita imaginația, creativitatea, spiritul de inovație, dezvoltându-le comportamente indispensabile integrării active în viața socială” (Ghicov Adrian 2019, p. 14). (Patrașcu Dumitru, 2005, p. 228) argumentează importanța utilizării jocului didactic, ca metodă de dezvoltare a creativității elevului, dezvoltarea limbajului și experienței sociale a elevului în învățământul primar.

Lectura și analiza textelor literare provoacă școlarii mici o gamă foarte variată de emoții și sentimente, îi ajută pe elevi să-și formeze opinii și atitudini pozitive față de lumea înconjurătoare. Un profesor competent conștientizează importanța creării de text, ca parte a competenței lectorale (Gains & Graham 2011). Abordările pedagogice ale scrierii creative sunt unice în modelarea anumitor aspecte, cum ar fi acuratețea, fluenta și creativitatea (Ibrahim 2013). Scrierea este un proces complex care implică elevii să ia decizii cu privire la alegerea cuvintelor, a propoziției, a structurii textului și a modalităților în care să-i implice pe cititori (Barton et al. 2023). Scrierea creativă este importantă pentru dezvoltarea școlarii mici (Grainger et al. 2005), deoarece le permite să-și folosească imaginația și să-și extindă capacitatea de a rezolva probleme și de a gândi profund. După Tin (2011), utilizarea creativă a scrierii poate contribui la dezvoltarea limbajului elevilor și îi poate determina să folosească un vocabular mai bogat. Tok și Kandemir (2015) consideră că scrierea creativă stimulează dezvoltarea limbajului din mai multe perspective: sub aspect gramatical, la nivelul vocabularului, în plan fonologic și ca discurs. Acest proces îi implică pe elevi să vorbească în mod productiv în conformitate cu sarcinile de învățare specifice dezvoltării limbajului la nivelul învățământului primar, pentru a conecta cuvintele în propoziții și propozițiile între ele, sub formă de descrieri, definiții și narațiuni relevante (Rini & Cahyanto 2020). Există efecte pozitive ale utilizării scrierii creative în școala primară asupra dezvoltării raționamentului logic și abilităților analitice în învățarea gramaticii. Implicarea școlarii în procesul de scriere îi ajută să exploreze idei, înainte de a crea o lucrare scrisă. Scrierea creativă nu numai că poate modela însușirea limbajului (Lutzker 2015), dar poate ajuta și la creșterea motivației și angajării elevilor în activitățile de la clasă (Avramenko et al. 2018). Scrierea creativă îi antrenează pe școlarii mici să gândească creativ, să se bucure de muncă și să aibă atitudinea de a respecta munca altora (Chen & Zhou 2010). De asemenea, scrierea creativă poate antrena gândirea critică a elevilor pentru a descoperi soluții la diferite probleme. Nasir (2021) precizează că scrierea creativă încurajează elevii să se implice personal și să se bucure de procesul de scriere.

Prin intermediul exercițiilor de scriere creativă este stimulată și învățarea în cadrul grupului (Sălcudean, Stănescu 2014). Scrierea creativă poate ajuta elevii să-și îmbunătățească calitatea scrisului în general prin creșterea autonomiei, a responsabilității și a competențelor de a lua decizii (Schlepphege 2010, p. 5). Totodată, este facilitată evaluarea, în scopul de a experimenta diferite tipuri de analiză și de a reflecta asupra procesului scrierii. Cu toate acestea, rezultatele unor studii (Brațienă 2019) arată că, în ciclul primar, cadrele didactice nu au timp suficient pentru formarea abilității de scriere creativă a elevilor, prin raportare la conținuturile curriculare din programa școlară.

De aici derivă **problema cercetării**: Care sunt reperele teoretico-metodologice ce asigură dezvoltarea la elevii din învățământul primar a abilității de scriere creativă în contextul activităților lectorale eferente?

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretico-metodologică a modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă la elevii din învățământul primar în baza lecturii eferente.

Obiectivele cercetării:

1. Consemnarea competenței lectorale ca factor de dezvoltare a scrierii creative a elevilor.
2. Determinarea perspectivelor scrierii creative în baza raportării acesteia la specificul artei.
3. Raportarea analitică a abilității de scriere creativă a elevilor la finalitățile educației lingvistice și literare.
4. Analiza documentelor curriculare în contextul dezvoltării abilității de scriere creativă în plan comparativ: Republica Moldova și România (manuale, programe, curriculum, modalități de valorificare a conținuturilor).
5. Elaborarea și valorificarea aplicativă a Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă a școlarii mici; implementarea și validarea Metodologiei de dezvoltare a abilității de scriere creativă.

Ipoteza cercetării: Dezvoltarea abilității de scriere creativă a elevilor din învățământul primar poate fi rezultativă, dacă:

- (a) se va întemeia pe un complex de entități pedagogice rațional articulate (competența de comunicare – competența lectorală – scrierea creativă; finalități–bază metodologică– rezultate; model– metodologie–experiment pedagogic);
- (b) va fi acționată în baza unui reper metodologic specific, instrumentat adecvat.

Metodologia cercetării științifice

La nivel teoretic: documentarea științifică; analiza și sinteza, inducția și deducția, modelarea teoretică, analiza comparativă.

La nivel aplicativ: metode calitative, cum ar fi analiza de conținut a documentelor școlare, hermeneutica.

La nivel practic: experimentul pedagogic, observația, statistica, metodele cvasi-experimentale, grila de evaluare a abilității de scriere creativă, prelucrarea matematică a rezultatelor cercetării. În cadrul cercetării experimentale, a fost utilizată grila elaborată de Vaezi și Rezaei (2018).

Noutatea și originalitatea științifică rezultă din fundamentarea *Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici*, pornind de la raportul *competență lectorală – stare de lectură – scriere creativă*.

Rezultatele obținute care au contribuit la soluționarea problemei științifice importante rezidă în elaborarea Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici, care a întemeiat structurarea Metodologiei de dezvoltare a abilității de scriere creativă în vederea direcționării procesului dezvoltativ, valorificarea acesteia asigurând dezvoltarea la nivel a abilității de scriere creativă a școlarii mici.

Semnificația teoretică vizează fundamentarea teoretico-metodologică a activităților de dezvoltare a abilității de scriere creativă la elevii din învățământul primar; întemeierea ideii de

competență lectorală eferentă; determinarea principiilor, criteriilor, factorilor de dezvoltare a abilității de scriere creativă, elaborarea Modelului pedagogic DASC.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în implementarea și validarea rezultativității Metodologiei de dezvoltare a abilității de scriere creativă la nivelul treptei primare de învățământ, fapt ce întemeiază aplicarea acesteia și la alte trepte de învățământ, prin respectarea unor principii, criterii și factori specifici.

Aprobarea rezultatelor științifice:

Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul conferințelor și simpozioanelor științifice naționale și internaționale, din țară și de peste hotare: *Modalități eficiente de abordare a educației prin derularea proiectelor educaționale, Conferința națională*: februarie, 2019, Bacău, România; *La violence détruit, l'amitié construit, Conferință internațională, organizată în cadrul pogramului ERASMUS+ L'amitie en partage*: mai, 2019, Bacău, România; *Conferință internațională Inovare și continuitate în plan curricular. Noile educații*: 12 octombrie, 2019, Bacău, România; *Conferința științifică a doctoranzilor Chișinău*: mai, 2019, Chișinău; *Cadrul didactic-promotor al politicilor educaționale, Conferința științifică internațională Chișinău*: 11-12 octombrie, 2019; *Orientări creative în învățământul și cercetarea românească la 30 de ani de la Revoluție, Conferința științifică internațională, Bacău*: decembrie 2019, România; *Aspecte, orientări și perspective ale științelor educației în societatea contemporană, Simpozion Științific Internațional –Bacău*: 1 februarie 2020, România; *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului, Conferința științifică internațională, Chișinău*: 8-9 octombrie 2020; *The Fifth International Conference on Innovation in Psychology, Education and Didactics (ICIPED 2023)*, Bacău: 26-27 octombrie 2023; *Abordări psiho-pedagogice, lingvistico-literare, istorice și didactice în științele educației, Conferința științifică națională, Universitatea de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul, Cahul*: 20 decembrie 2023.

Publicații la tema tezei: în total sunt elaborate 20 de publicații științifice, dintre care două cărți de specialitate monoautor, 5 cărți de specialitate colective (cu specificarea contribuției personale), 4 articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (de categoria B și C), 4 articole științifice la conferințe științifice internaționale în România, 5 articole în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova.

Volumul și structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 161 de titluri, 5 anexe, 145 pagini de text bază, 26 de figuri, 53 de tabele. Rezultatele obținute și conținuturile de bază ale lucrării sunt publicate în 20 de publicații științifice.

Cuvinte-cheie: scriere creativă, abilitate, capacitate, abilitate de scriere creativă, competență, competență de comunicare, competență lectorală, educație lingvistică și literară, școlari mici, dezvoltare/transformare

CONȚINUTUL TEZEI

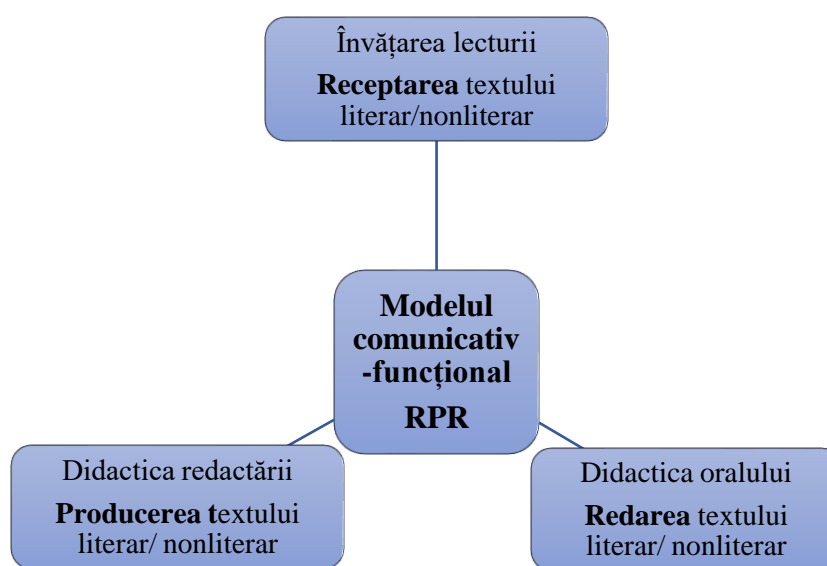
Capitolul 1. Fundamente teoretice ale competenței lectorale și abilității de scriere creativă în învățământul primar cuprinde fundamentele teoretice ale formării competenței lectorale și abilității de scriere creativă în învățământul primar. În prima parte a capitolului sunt definite conceptele de competență, la nivel general, și de competență lectorală în plan specific. Competența de lectură sau lectorală, cum mai este denumită în literatura de specialitate, presupune „formarea deprinderii de citire, dar și a aptitudinii de înțelegere și interpretare a celor citite, de înțelegere a sensului cuvintelor, de trăire a sentimentelor transmise de textul literar” Paga (2021, p. 98). **Competența lingvistică**, la nivel de limbă maternă, este exprimată prin capacitatea de a comunica eficient în scris și verbal, a citi și înțelege diferite texte, a scrie diferite texte pentru publicare, a distinge între informația esențială-neesențială, a exprima opinii proprii verbal și în scris (Cristea 2005). **Competența lectorală** constă în formarea unui cititor „apt să realizeze lectura interogativ-interpretativă a textelor literare de diferite genuri și specii, delimitând valoarea de nonvaloare, să interpreteze fenomenele literare într-o interacțiune cu anumite date din domeniul filozofiei, istoriei, sociologiei, eticii, esteticii, artelor etc., precum și prin prisma universului său axiologic” (Șchiopu 2014). Conform altei definiții, competența literară este „un ansamblu integrat de cunoștințe literar-artistice, estetic-literare și de lectură, capacități lectorale și atitudini literar-estetice, exersate în mod spontan, care permit exercitarea adevărată a activității de lectură” Pâslaru (2013, p. 39). **Competența literară-lectorală (CLL)** reprezintă „principala achiziție a elevului cititor, convertibilă în trăsături caracteriale și comportamente literar-artistice și artistic-estetice, iar în cazul elevilor dotați, și în aptitudini și talente evolute de receptare-creare a valorilor literar-artistice” (Pâslaru 2013). *Formarea competenței literare-lectorale* stabilește ca elevul: să cunoască și să interiorizeze un număr reprezentativ de opere literare românești; să realizeze corect, în conformitate cu regulile (principiile) receptării literar-artistice, lectura și interpretarea unei diversități reprezentative de opere literare; să producă variate texte literare interpretative și reflexive.

Pentru a oferi o viziune integrativă asupra acestor competențe, sunt descrise modelele explicative pentru formarea competenței lectorale, în acord cu orientările actuale din domeniul didacticii (teoria învățării limbii în perioada sensibilă, Chomsky 1986; Saxton 2017; teoria organizatorilor cognitivi, Ausubel & Robinson 1981, modelul învățării depline și limitele lecturii în școală, Carroll & Bloom, apud Tiron & Stanciu 2019, modelul învățării experiențiale, Kolb 2015, modelul învățării lecturii orientate spre dezvoltarea gândirii critice, Reichenbach 2001, modelul comunicativ-funcțional, Pamfil 2009).

Obiectivele generale ale concepției educației literar-artistice (ELA) sunt următoarele Pâslaru (2013, pp. 103-104): „Pregătirea conștientă pentru actul lecturii, comentării și interpretării textelor literare; lectura propriu-zisă – fluentă, expresivă și comprehensivă a unei diversități de texte literare/ didactice/ interpretative; formarea/ dezvoltarea percepției, imaginației, gândirii și creației artistice; achiziționarea instrumentarului teoretico-literar și lectoral aferent activității de lectură; depistarea/ discernerea/ comentarea/ interpretarea apropiată a valorilor textelor literare (a mesajelor) prin decodificarea limbajului poetic; producerea unei varietăți de texte interpretative (a operelor și fenomenelor literare, imaginative (literar-artistice) și reflexive (despre propriile experiențe cultural-spirituale); evaluarea critică a operelor și fenomenelor literare, într-un context cultural amplu, național-regional-universal și a propriilor achiziții literare-lectorale.”

La nivelul didacticii disciplinei, modelul comunicativ s-a impus în calitate de concept-cheie, odată cu reforma structurilor și conținuturilor învățământului, vizând modificarea de profunzime a raportării la relația dintre scopurile învățării și inserția educatului în plan social, prin urmărirea raportului de cauzalitate dintre capacitatea de producere și cea de receptare atât în cazul textului oral, cât și în cazul textului scris. În legătură cu acest model didactic, se ridică problema restructurării conținuturilor disciplinei, în sensul organizării acestora în trei subdomenii Pamfil (2009, p. 17): „învățarea lecturii”, care vizează receptarea textului literar și nonliterar, „învățarea redactării”, care are ca scop producerea de text literar și nonliterar și „învățarea oralului”, raportată la comprehensiunea și producerea de discurs oral. Cele trei domenii se află într-o relație strânsă, dat fiind faptul că formarea de competențe de comunicare la limba română presupune, printre altele, dezvoltarea abilităților de relaționare între informații din domenii diferite (Figura 1.1.).

Fig. 1.1. Modelul comunicativ-funcțional (RPR: receptare, producere, redare)

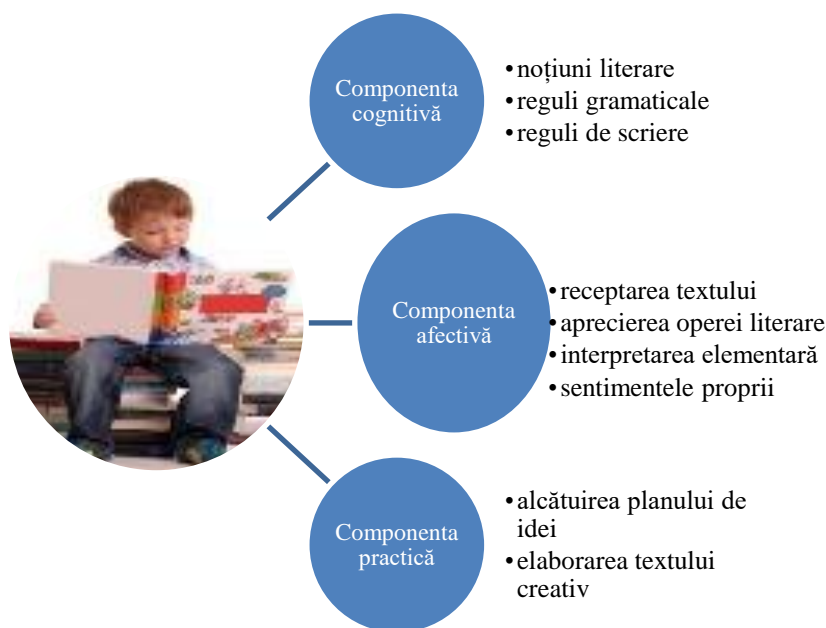
Din punct de vedere structural, competența lectorală are la bază următoarele componente Pamfil (2000, p. 64):

- cunoștințe referitoare la text (gen, structură, mesaj, autor, vocabular);
- capacități de receptare, alcătuirea planului de idei, explicare a cuvintelor, povestire, caracterizare a personajelor etc.;
- atitudini privind exprimarea sentimentelor trăite în urma lecturii operei literare, păreri proprii despre fenomenele prezentate etc.

Abilitatea de scriere creativă devine noțiunea de referință a interpretării teoretice. Scrierea creativă este percepută în mod general ca fiind scrierea care vine din imaginație. După Sălcudean și Stănescu (2014, p. 74), scrierea creativă este „arta de a inventa, de a născoci, de a concepe în cel mai creativ și convingător mod posibil, este spunerea de neadevăruri cu scopul de a revela adevăruri despre lume și despre locul nostru în lume.” Wang (2019) a definit scrierea creativă ca fiind o formă de exprimare originală care implică imaginația unui autor pentru a angaja un cititor. Alte definiții ale scrierii creative implică noțiunea de imaginație, alegere și originalitate a copiilor și multe cercetări au explorat conceptul de creativitate în și prin procesul de scriere (Barton et al. 2023). După Demir (apud Îșçi et al. 2020), scrierea creativă reprezintă capacitatea de a reconstrui

cunoștințele, conceptele, evenimentele existente, prin restabilirea și realizarea unor asocieri între ele, cu ajutorul imaginației. Scrierea creativă înseamnă depășirea și provocarea limitelor, zămislire, făurire, act creator, capacitatea de a modela în forme noi și diferite o anumită experiență, de a găsi soluții noi, de a formula idei originale. Conform lui Hembrey (apud Șchiopu 2022, p. 210), scrierea creativă înseamnă cap (este o activitate a minții: transmite idei), inimă (este un proces afectiv: transmite trăiri, sentimente), mână (este o îndeletnicire, o deprindere care necesită practică).”

Scrierea creativă este un produs al creativității, deoarece include abilități de limbaj productive și expresive (Alkhaldi 2023). Caracteristicile procesului de scriere creativă sunt Starko (2010, p. 127): fluența, care implică multitudinea de idei, flexibilitatea, care se raportează la diferite categorii sau puncte de vedere, originalitatea, care face referire la idei neobișnuite și elaborarea, care constă în adăugarea de detalii pentru a îmbunătăți ideile. După Nasir (2021), scrierea creativă se referă la cunoștințele, abilitățile și atitudinile care sunt implicate pentru a îmbunătăți abilitatea de scriere flexibilă prin raportare la o varietate de sarcini și genuri, de transformare a unui text într-un text coerent, de a critica și analiza o varietate de genuri scrise. Scrierea creativă este strâns legată de învățarea literaturii, în transmiterea unicității acesteia prin diverse tipuri de genuri literare (Barbot et al. 2012). Activitatea de scriere se realizează în învățământul primar sub formă de narațiuni simple, poezie, folclor, narațiuni istorice, biografii, rime. În Figura 1.2. este reprezentată relația dintre componentele competenței lectorale și abilitatea de scriere creativă.

Fig. 1.2. Componentele competenței lectorale și dezvoltarea abilității de scriere creativă

Este analizat locul scrierii creative între practicile pedagogice și tradiția modelului de tip atelier. Teoriile și modelele care urmează practicile pedagogice au la bază triunghiul autor – text – cititor, cu scopul de a aborda sensul și procesul de compoziție. *Modelul atelierului* implică extinderea acestei abordări și colaborarea cu alte discipline, cum ar fi arta performativă și tehnologia digitală.

O nouă abordare evidențiază scrierea creativă ca o formă de artă, prin integrarea modului de exprimare a emoției, a originalității și a creativității. Pentru a reconsidera predarea scrierii creative ca o formă de artă, sunt evidențiate trei perspective. Din *perspectiva libertății*, scrierea creativă reprezintă o modalitate semnificativă de exprimare personală liberă, care poate ajuta nu numai la menținerea sensibilității copilului față de lumea exterioară, ci și la conștientizarea de sine în procesul de creștere. Cea de a doua perspectivă este redată de *factorul estetic*. Experiența frumuseții joacă un rol important în generarea inspirației și creativității în scriere, ceea ce înseamnă că educația ar trebui să se bazeze mai mult pe semnificația artistică. Prin luarea în considerare a *factorului motivație*, scrierea creativă poate ajuta elevii să manifeste interes față de învățarea limbii, oferindu-le mai mult spațiu și timp pentru exprimarea personală și ajutându-i să experimenteze frumusețea limbajului.

De asemenea, sunt descrise elementele caracteristice, etapele procesului de scriere creativă și condițiile principale ale scrierii creative. Se recomandă ca procesul de scriere creativă să se realizeze în mai multe etape, prin etapele de pre-scriere, scriere și post-scriere (van Waes et al. 2014). Procesul de scriere îi va ajuta pe elevi să exploreze idei înainte de a crea o lucrare scrisă. Produsele scrierii creative, cum ar fi poezia, rimele și proza (la nivelul școlii primare), necesită în mod evident aceste abilități, astfel încât elevii să poată produce scrieri originale și să-și stimuleze aprecierea față de lucrările literare scrise. Acest proces de scriere se manifestă sub forma unor sarcini graduale de scriere, care îndrumă elevii să scrie creativ, cu o abordare procesuală urmărită (Tabelul 1.1.).

Tabelul 1.1. Ghid pentru sarcini de scriere creativă (după Rini & Cahyanto 2020)

Faze	Activitate de scriere
<i>Pregătire</i>	
	ELEVII
	<ul style="list-style-type: none"> • stabilesc textul care urmează să fie realizat; • recunosc forma și structura operei; • observă stimulii de scriere pentru a explora idei; • notează ideile lor pentru scriere; • discută cu profesorul despre idei; • stabilesc ideile lor de scriere.
<i>Redactare</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • fac o schiță de scriere sub formă de hartă mentală; • dezvoltă fiecare parte a schiței într-un text; • scriu cât mai mult posibil pentru a-și prezenta ideile.
<i>Revizuire</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> • recitesc conținutul scris; • analizează potrivirea conținutului și a temei; • evaluează rezultatele scrierii lor; • discută rezultatele evaluării; • îmbunătățesc scrierea lor în funcție de evaluare și îndrumările din partea profesorului.

<i>Editare</i>	<ul style="list-style-type: none"> • își împărtășesc scrierile cu prietenii lor; • evaluează scrierea prietenilor lor în baza unui ghid de evaluare; • marchează părțile din scriere care nu sunt corecte; • discută rezultatele evaluării și primesc îndrumări din partea profesorului; • îmbunătățesc scrierea lor în funcție de evaluare și îndrumările din partea profesorului.
<i>Publicare</i>	<ul style="list-style-type: none"> • prezintă lucrarea scrisă în mod clasic sau în grupuri, afișează lucrarea lor scrisă în clasă sau participă la o competiție de scriere pentru a-și publica lucrarea; • primesc recompense pentru scrierile realizate pentru a stimula motivația în scriere.

Predarea pentru dezvoltarea abilității de scriere creativă implică mai multe cerințe (Assimonye & Ibe 2019): conceperea unei planificări creative, activarea unor experiențe relevante și interesante, stabilirea unui context pentru angajarea creativă, stimularea inovației și realizarea de activități specifice pentru dezvoltarea gândirii creative.

În urma analizei studiilor axate pe investigarea abilităților creative în învățământul primar, au fost delimitate mai multe categorii de cercetări: a) studii care au la bază examinarea efectelor scrierii creative asupra dezvoltării unor componente, cum ar fi deprinderile de citire și scriere (Babayigit 2019), îmbogățirea vocabularului și dezvoltarea personală (Stukavcová 2017), empatia (Tsatsou-Nikolouli, & Mavrogeni 2021); b) cercetări care evidențiază măsurarea impactului unor activități diferite asupra dezvoltării abilității de scriere creativă, ca de exemplu utilizarea povestirii digitale colaborative (Uslu & Uslu 2021), a strategiei cubismului (Al-Tamimi & Jaber 2022) sau a resurselor digitale, ca iPad (Hashim et al. 2023); c) studii care vizează validarea unor instrumente pentru evaluarea produselor de scriere creativă a elevilor din învățământul primar (Îșçi et el. 2020; Vaezi & Rezaei 2018); d) cercetări axate pe analiza sistematică a literaturii de specialitate la tematica scrierii creative (Barton et al. 2023).

Capitolul 2. Semnificarea compozițională a Modelului pedagogic al dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici vizează o incursiune analitico-sintetică și hermeneutică în finalitățile educației lingvistice și literare în aspectul corelării cu abilitatea de scriere creativă. Prin analiză sintetică s-au formulat argumente pentru faptul că abordările pedagogice ale scrierii creative sunt un domeniu important în dezvoltarea școlarii mici, deoarece stimulează imaginația, capacitatea de a rezolva probleme și de a gândi profund. Punerea în evidență a finalităților respective definește rațiunea acțiunilor întreprinse, indică vectorul dezvoltării, posibilitățile de atingere a unei destinații proiectate, rațional anticipabilă. Scopul principal al limbii și literaturii române, ca disciplină componentă, îl constituie formarea și dezvoltarea progresivă a competențelor de bază în comunicarea orală și scrisă (Pamfil 2009). Prin noua paradigmă, se propune o învățare dinspre și pentru competența de comunicare, ceea ce presupune dezvoltarea echilibrată a celor patru deprinderi integratoare: de receptare a mesajelor orale și scrise și de exprimare orală și scrisă. Conform modelului educației literar-artistice, sunt evidențiate trei componente în formarea competențelor (Pâslaru 2013): aspectul cognitiv,

psihomotor și atitudinal. *Aspectul cognitiv* al competenței literar-lectorale este reprezentat de un sistem de cunoștințe. *Domeniul psihomotor* al competenței lectorale este constituit din capacități literare-lectorale: de imaginare a fenomenelor operei literare; de gândire artistică: stabilirea, evidențierea, analiza, comentarea și interpretarea (inclusiv comparată a) fenomenelor și a operelor literare; de creație literară și nonliterară. *Domeniul atitudinal* se manifestă în: așteptări; emoții estetice și stări afective (starea de lectură); acte de voință în valorificarea fenomenelor și operelor literare; evaluarea fenomenelor și operelor literare, a propriei stări de lectură și a achizițiilor gândirii și a creației literar-lectorale etc.

În scopul dezvoltării abilității de scriere creativă este relevantă *perspectiva interdisciplinară*, fundamentată pe *principiul învățării prin acțiune*, care încurajează interacțiunea pozitivă, motivarea și implicarea elevilor în procesul propriei formări. Abordarea holistică a disciplinei școlare Limba și literatura română presupune interacțiunea și corelarea elementelor de construcție a comunicării (unități fonologice, lexicale și gramaticale), precum și echivalența proceselor ce definesc exprimarea orală (vorbirea) și a celor ce definesc exprimarea scrisă (redactarea), implicând în mod pregnant funcțiile afectivă, motivațională și atitudinală ale comunicării și ale comportamentului elevului, în general. Realizarea acestora se produce inclusiv în baza textului literar/ nonliterar, care profilează și dezvoltă necesitatea și utilitatea de învățare a limbii române pe coordonatele lingvistică, comunicativă, literar-artistică (*Ghid de implementare a Curriculumului învățământului primar*, Chișinău 2018). La nivelul curriculumului pentru disciplina Limba și literatura română din învățământul românesc și Republica Moldova, se regăsesc conținuturi adecvate pentru formarea abilității de scriere creativă (Tabelul 2.1.).

Tabelul 2.1. Conținuturi adecvate pentru formarea abilității de scriere (clasa a IV-a)

DOMENII de conținut	CONȚINUTURI Programa școlară pentru Limba și literature română, clasa a IV-a, România	UNITĂȚI de conținut	CONȚINUTURI Curriculum național, învățământ primar, Limba și literatura română, clasa a IV-a, Republica Moldova
„Funcții ale limbii (acte de vorbire)	<ul style="list-style-type: none"> „ -descrierea (de personaje imaginate, de film/ carte) - relatarea unei întâmplări imaginate - oferirea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar - formularea de solicitări formale și informale - prezentarea (unor rezultate/ proiecte) - inițierea și menținerea unui schimb verbal 	<ul style="list-style-type: none"> „Comunicarea dialogată Comunicarea monologată Comunicare descriptivă Comunicarea nonverbală 	<ul style="list-style-type: none"> „Dialogul: tema, replicile, exprimarea acordului/ dezacordului, răspunsuri eliptice. Modalități de exprimare orală: monologul. Descrierea de tip portret a persoanei proprii (ghidat). Gest, mimică. Semne convenționale

Textul	<ul style="list-style-type: none"> - textul pentru lectură are minimum 800 cuvinte - text literar narativ; text descriptiv de tip portret; poezii scurte adecvate nivelului de vârstă 	Lectura	<p>Înțelegerea și interpretarea celor citite în gând.</p> <p>Textul literar. Textul literar narativ. Descrierea. Fragmentul de text ce conține descriere.</p> <p>Organizarea logico-semantică a textului. Componentele textului: titlul, autorul, conținutul. Tema, ideea, locul și timpul acțiunii.</p> <p>Personajele literare. Înșușiri/trăsături fizice, trăsături morale (conform faptelor descrise).</p> <p>Specii literare: povestea, povestirea, fabula, snoava, poezia, ghicitoarea, proverbul, pastelul</p>
Variabilitate a limbii și a comunicării în contexte diferite	<ul style="list-style-type: none"> - intuirea persoanei, a timpului - intuirea relațiilor simple dintre cuvinte: subiect-predicat 	<p>Scrisul</p> <p>Contexte de realizare</p>	<p>Organizarea estetică a textului în pagină. Redactarea conținutului textului.</p> <p>Compunerea (scris): redactarea textelor proprii cu și fără repere. Tipuri de compuneri</p>

Pentru formarea și dezvoltarea abilității de scriere creativă, pot fi valorificate tehnicile de studiu individual și scriere, propuse de M. E. Dulamă (2008). Aceste tehnici sunt valoroase, deoarece facilitează dezvoltarea autonomiei elevilor, îi ajută să devină capabili: „să își identifice nevoile și interesele, să fixeze scopuri și obiective personale, să ierarhizeze prioritățile, să proiecteze, să organizeze, să monitorizeze și să dirijeze propria învățare și activitate, să decidă și să aplice strategii, metode și tehnici de învățare și autoevaluare, să își formeze abilități metacognitive și să exerseze strategii metacognitive, să aleagă și să utilizeze eficient resursele materiale, să dozeze și să valorifice optim resursele de timp”. Prin aceste strategii și tehnici, elevii învață să învețe, manifestă inițiative, se angajează în activitate cu întregul potențial intelectual, fizic, volitiv și afectiv, dovedesc spirit critic și creativ, dobândesc cunoștințe și competențe transferabile în contexte noi. Este elaborat *Pachetul metodologic*, care include un set de tehnici care reperează activitatea de scriere. Ideile consemnate analitic în conținutul investigației au condus spre fundamentarea teoretico-metodologică a *Modelului pedagogic al dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici (Modelul pedagogic DASC, Fig. 2.1.)*. Modelul pedagogic DASC reprezintă teorii, modele, concepții ale lecturii și competenței lectorale, specificarea competenței lectorale și a competenței de comunicare, conferindu-le un *statut eferențial*, consemnarea stării de lectură ca o concomitență a elementelor componente ale lecturii, domeniul

scrierii creative, perspectivele scrierii creative ca o formă de artă, principiile, criteriile, factorii abilității de scriere creativă. **Modelul pedagogic al dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici** (abreviat *Modelul pedagogic DASC*) are la bază un șir de repere teoretico-metodologice, structurate în următoarele niveluri conceptuale:

Nivelul 1. Teoretizarea învățării lecturii, care însușește un șir de teorii, modele, concepții ale lecturii, competenței lectorale, formării elevului cititor, relevante în contextul abilității de scriere creativă: *teoria învățării limbii în perioada sensibilă*, *teoria organizatorilor cognitivi*; *modelul învățării lecturii orientate spre dezvoltarea gândirii critice*; *modelul Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice (Reading and Writing for Critical Thinking – R.W.C.T.)*; *modelul comunicativ-funcțional*; *concepția educației literar-artistice* etc.

Nivelul 2. Eferența competențelor, care reprezintă un set de ambalaje ale competenței: *competența în general*, ca *modus operandi*; *competența de comunicare*; *competența lectorală*. Competența în general presupune a ști și a putea să faci, fiind o rezultată a cunoștințelor, priceperilor, capacităților prin care se asigură realizarea unei acțiuni conform prescripțiilor. Competența de comunicare se referă la capacitatea de a exprima și interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât în formă orală, cât și în formă scrisă (ascultare, vorbire, citire și scriere), de a interacționa lingvistic într-un mod adecvat și creativ. Competența de comunicare în limba maternă este una dintre cele opt competențe cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. *Competența lectorală* include două tipuri de lectură (eferentă și estetică), precum și abilitățile de a găsi, selecta, interpreta și evalua informațiile din texte diverse.

Nivelul 3. Starea de lectură. Chiar și la cel mai elementar nivel de dezvoltare, competența lectorală asigură producerea *stării de lectură*, cea mai importantă finalitate a activității de lectură, care reprezintă exercitarea/ manifestarea **concomitentă** de către elevul cititor a actelor de receptare, imaginare, gândire și creație artistică, convertite în emoții și sentimente estetice, în stare să valorifice și să desăvârșească integral spiritualitatea elevului. Lectura este un act de mare complexitate care presupune atât prezența unui cititor și a unui text, cât și interacțiunea acestora. De asemenea, lectura este influențată de contextul în care are loc. Textul reprezintă, de fapt, atitudinile autorului, care evidențiază anumite concepte de viață, crezuri, idealuri, convingeri. Lectorul vine cu structurile sale cognitive (bazate pe cunoștințele lui de limbă, despre lume etc.) și afective (bazate pe particularitățile lui emotive, pe starea în care se află la un moment dat), dar și cu acțiunile prin care, în procesul lecturii, găsește, descoperă sensuri în text.

Nivelul 4. Abilitatea de scriere creativă include domeniul scrierii creative ca atare. Aceasta este o formă de comunicare a unei experiențe, deoarece se bazează pe experiențele personale ale elevului și pe capacitatea acestuia de a le transmite prin cuvinte. Scrierea creativă nu este exclusivistă, nu este academică și nu necesită o specializare. Prin urmare, ea este accesibilă, comprehensivă. Conținutul scrierii creative este unitar cu ideea și sentimentul pe care vrea să îl transmită și pe care le reprezintă. Scrierea creativă este recunoscută pentru libertatea de formă. Caracteristicile procesului de scriere creativă sunt: *fluența*, care implică multitudinea de idei, *flexibilitatea*, care se raportează la diferite categorii sau puncte de vedere, *originalitatea*, care face referire la idei neobișnuite și *elaborarea*, care constă în adăugarea de detalii pentru a îmbunătăți ideile. Pentru a reconsidera predarea scrierii creative ca o *formă de artă*, sunt evidențiate trei perspective: perspectiva libertății, a esteticului și a motivației. Abilitatea de scriere creativă, ca

pricepere, dexteritate, este bazată, eminentă, pe principii (principiul învățării active, interdisciplinarității, principiul integrativ), pe un șir de criterii (ușurința, rapiditatea, calitatea aplicării; adaptarea sarcinii etc.), factori (imaginație, inventare, exprimare originală, modelare în forme noi, idei originale, exprimare liberă, inspirație, libertatea de formă etc.), relații (activitate de citire-activitate de scriere; receptare-transmitere; receptare-transformare etc.).

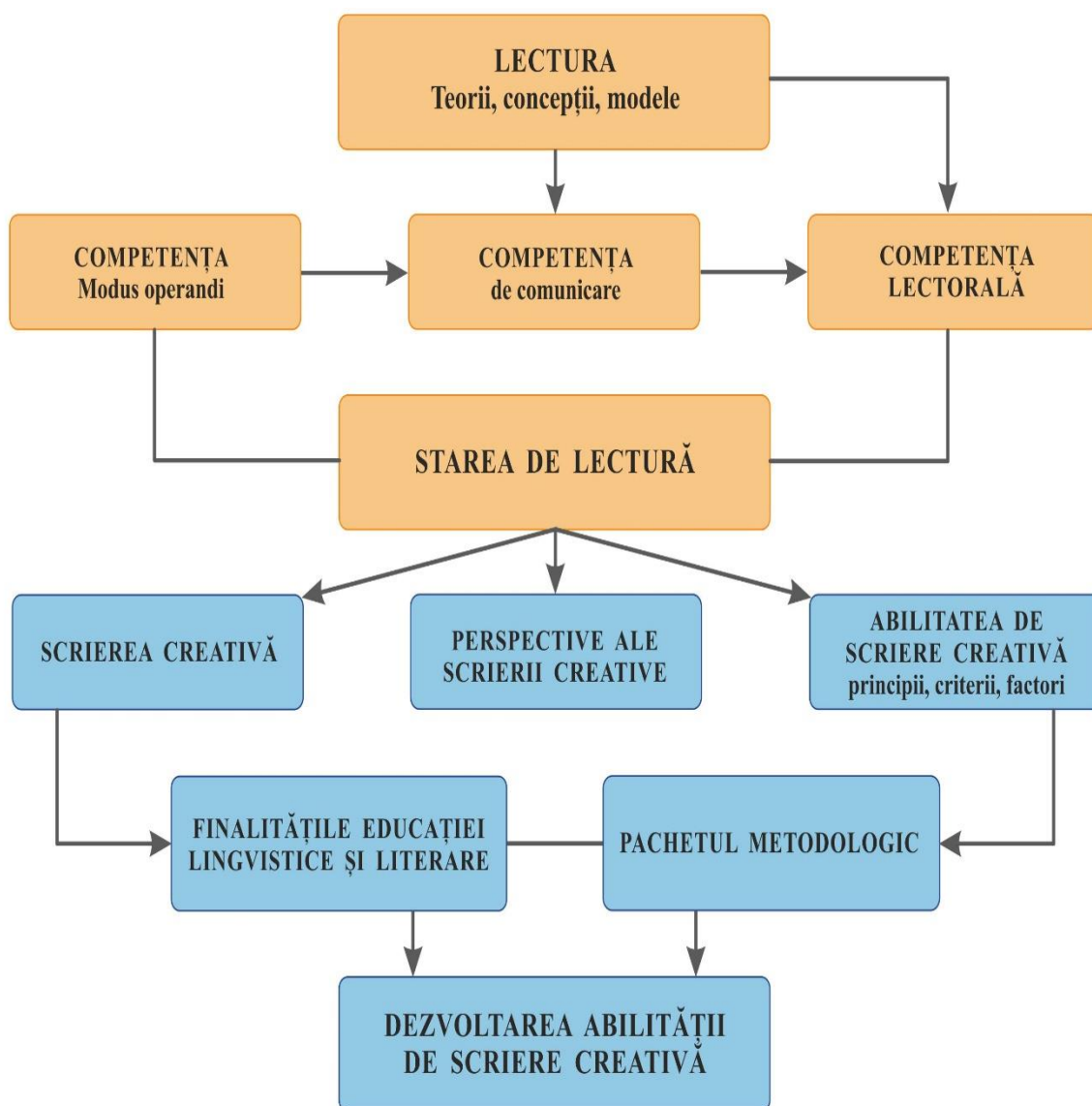
Nivelul 5. Dezvoltarea abilității de scriere creativă. Raportarea la *finalitățile educației lingvistice și literare* de valorificare a citirii și scrierii în clasele primare este relevantă în contextul orientării rezultative a demersului de dezvoltare a abilității de scriere creativă. Punerea în evidență a finalităților respective definește rațiunea acțiunilor întreprinse, indică vectorul dezvoltării, posibilitățile de atingere a unei destinații proiectate, rațional anticipabilă.

Pachetul metodologic propus se constituie pornind de la înțelegerea dezvoltării ca posibilitate de îmbunătățire a abilității de scriere a școlarului mic. Ceea ce ne dorim să punem în evidență sunt avantajele acestor tehnici, ca alternative formative, în raport cu scrierea creativă. Fiecare din aceste tehnici reprezintă o anumită viziune și nu oferă o panoramă completă. *Pachetul metodologic* se constituie din: lectura explicativă, interogarea autorului, SINELG, hărțile conceptuale, metoda hermeneutică, lectura cu redactarea de text scris, lectura performantă, RAFT, revizuirea circulară, metoda clepsidrei, scrierea unui răspuns.

Dezvoltarea abilității de scriere creativă. Cele mai importante semne de dezvoltare sunt: diferențierea, dezmembrarea elementului anterior unic; apariția unor aspecte noi, elemente noi în dezvoltarea însăși; restructurarea legăturilor dintre laturile obiectului. Raportată la relația reciprocă dintre determinarea cantitativă și cea calitativă, creșterea este o condiție și o consecință a *dezvoltării calitative*. Procesul de modificare a calității se numește *transformare*, schimbările provocate de acest proces privesc esența sistemului sau proprietățile sale esențiale. Transformarea este expresia instabilității structurale a fenomenelor, în cazul dat a abilității de scriere creativă. În baza dialectică a lui Hegel, raportată la ideea de dezvoltare a abilităților elevilor, abilitatea inițială este *teza*, acțiunea educațională formează *antiteza* și noul nivel al abilității constituie *sinteza*.

Toate aceste niveluri sunt prezentate în Figura 2.1.

Fig. 2.1. Modelul pedagogic al dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici (Modelul pedagogic DASC)

Grila de determinare a nivelului abilității de scriere creativă a elevilor are la bază nouă criterii, după cum urmează (după Vaezi & Rezaei 2018): vocea narativă, caracterizarea, starea de spirit și atmosfera, limbajul și aspectele tehnice ale scrierii, dialogul, narațiunea, decorul, imaginea și intriga. Această grilă constituie un instrument util de autoevaluare și evaluare a elevilor. Pot fi delimitate o serie de avantaje ale utilizării grilei, ca urmare a îmbunătățirii gradului de implicare și responsabilitate al elevilor și facilitării nivelului de înțelegere a tehnicilor de scriere creativă.

Modelul pedagogic DASC a implicat elaborarea unui instrument viabil de dezvoltare a abilității de scriere creativă a școlarii mici, presupunând o zonă investigățională care ar permite stabilirea cadrului formativ ce ar întregi imaginea asupra nivelului de dezvoltare a abilității respective. Pentru a repera acest cadru dezvoltativ, a fost elaborată *Metodologia dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici* (Tabelul 2.2.).

Tabelul 2.2. Metodologia dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici (Metodologia DASC)

Finalități și conținut curricular	Criterii și indicatori	Pachetul metodologic	Repere criteriale de apreciere
Receptarea de mesaje orale/ scrise în diverse contexte de comunicare	Imaginație Inspirație Exprimare originală Stabilirea asocierilor Modelare în forme noi	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura explicativă • Interogarea autorului • Metoda clepsidrei • SINELG • Hărțile conceptuale • Metoda hermeneutică • Tehnica lecturii cu redactarea de text scris • Metoda lecturii performante • RAFT • Revizuirea circulară • Scrierea unui răspuns 	<ul style="list-style-type: none"> • vocea narativă • caracterizarea • starea de spirit și atmosfera • limbajul și aspectele tehnice ale scrierii • dialogul • narațiunea • decorul • imaginea • intriga
Exprimarea de mesaje orale/ scrise în diverse situații de comunicare	Exprimare liberă Experiența frumuseții		
Descrierea de personaje imaginare, de film/ carte	Libertatea de formă Atitudinea proprie		
Relatarea unei întâmplări imaginate			
Textul pentru lectură Textul literar narativ Textul descriptiv, textul de tip portret			

Finalitatea îmbinării, activizării acestor elemente prefigurează dezvoltarea abilității de scriere creativă, transformarea acesteia, transformarea fiind expresia dezvoltării. Tot aici este descrisă *Metodologia DASC*, care are drept obiectiv procesul educațional de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici, clasa a IV-a, reperarea de conținut, criterială și acțională a acestui proces, valorificarea și aprecierea nivelului de dezvoltare a acestei abilități. Pentru a obține date și a formula concluzii relevante, a fost necesar ca Metodologia DASC să cuprindă un cadru reprezentativ de unități (subiecți, timp, dimensiuni, date etc.).

În Capitolul 3. Demersul de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici (clasa a IV-a) este prezentată pe de o parte metodologia de cercetare calitativă, iar, pe de altă parte este descrisă metodologia de tip cvasi-experimental. Cercetarea calitativă include o analiză comparativă a documentelor curriculare din învățământul românesc și din Republica Moldova, din perspectiva finalităților educaționale și a temelor specifice scrierii creative. În analiza de conținut a programelor și manualelor școlare s-a ținut cont de trei tipuri de *categorii*, respectiv: însușirea cunoștințelor și normelor scrierii creative; formarea de atitudini pozitive față de scrierea creativă; formarea de comportamente. Cele trei categorii de indicatori corespund celor trei tipuri de domenii: cognitiv, afectiv și psihomotor. Pentru *domeniul cognitiv* sunt incluse aspecte referitoare la: exprimarea opiniei personale, relatarea unor evenimente bazate pe experiența personală, formularea unor idei noi, elaborarea unor texte creative, realizarea unor secvențe bazate pe dialog. Pentru *domeniul afectiv* sunt integrate aspecte cu referire la exprimarea în scris a

emoțiilor determinate de text/ imagine sau a trăirilor afective ale personajelor. Pentru *domeniul psihomotor* sunt relevante următoarele aspecte: interpretarea unor roluri create de elevi și transpunerea creativă prin desen a unor întâmplări din texte.

Analiza frecvenței de apariție a sarcinilor de învățare specifice (Tabelul 3.1.) indică faptul că predomină cele pentru domeniul cognitiv atât în manualul de Limba și literatura română din România, cât și în manualul din Republica Moldova. În ceea ce privește sarcinile de învățare specifice pentru domeniul cognitiv, se observă că în manualul de Limba și literatura română din România se regăsesc mai multe sarcini de învățare bazate pe exprimarea opiniei personale (26), relatarea unor evenimente bazate pe experiența personală (9), în timp ce în manualul de Limba și literatura română din Republica Moldova predomină sarcini de învățare axate pe formularea unor idei noi (21). Referitor la sarcinile de învățare caracteristice pentru domeniul afectiv, se constată că în manualul de Limba și literatura română din Republica Moldova sunt integrate mai multe aspecte legate de *Exprimarea în scris a emoțiilor determinate de text/ imagine sau a trăirilor afective ale personajelor* (25), spre deosebire de manualul de Limba și literatura română din România (6). Cu privire la sarcinile de învățare specifice pentru domeniul psihomotor, se observă că în manualul de Limba și literatura română din România se regăsesc mai multe sarcini de învățare bazate pe interpretarea unor roluri create de elevi (5), iar în manualul de Limba și literatura română din Republica Moldova sunt formulate mai multe sarcini de învățare axate pe transpunerea creativă prin desen a unor întâmplări din texte (10).

Tabelul 3.1. Analiza frecvenței sarcinilor de învățare specifice

Domeniul	Categoriile de sarcini de învățare	Frecvența în manualul de Limba și literatura română din România	Frecvența în manualul de Limba și literatura română din Republica Moldova
Cognitiv	Exprimarea opiniei personale (1)	26	15
	Relatarea unor evenimente bazate pe experiența personală (2)	9	1
	Formularea unor idei noi (3)	6	21
	Elaborarea unor texte creative (4)	29	32
	Realizarea unor secvențe bazate pe dialog (5)	6	4
	Total	76	73
Afectiv	Exprimarea în scris a emoțiilor determinate de text/ imagine sau a trăirilor afective ale personajelor	6	25

Psihomotor	Interpretarea unor roluri create de elevi (1)	5	2
	Transpunerea creativă prin desen a unor întâmplări din texte (2)	4	10
	Total	9	12

Datele obținute din analiza sarcinilor de învățare conținute în cele două manuale de Limba și literatura română, clasa a IV-a și reprezentările grafice ilustrează, în temei, un număr mai mare de sarcini ce vizează scrierea creativă în domeniul afectiv și psihomotor în manualul din Republica Moldova, comparativ cu cel din România.

Cercetarea cantitativă este redată de experimentul pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă la elevii din clasa a IV-a. La experimentul pedagogic au participat 146 de subiecți, elevi de la trei instituții școlare care includ clase elementare. Eșantionul experimental a fost format din 73 de subiecți în grupul de intervenție (formare) și 73 de elevi în grupul de control. Conceptul de abilitate de scriere creativă a fost operaționalizat în baza celor nouă repere criteriale: vocea narativă, caracterizarea, starea de spirit și atmosfera, limbajul și aspectele tehnice ale scrierii, dialogul, narațiunea, decorul, imaginea și intriga. Variabilele dependente sunt redate de indicatorii principali ai abilității de scriere creativă. Variabilele independente sunt următoarele: genul (feminin/ masculin), vârsta (10 ani/ 11 ani), rezultatele școlare la disciplina Limba și literatura română (Suficient/ Bine/ Foarte bine), participarea la concursurile școlare (da/ nu), obținerea unor premii la concursurile școlare (da/ nu), frecvența lecturii (zilnic/ săptămânal/ lunar/ foarte rar).

Pentru a verifica impactul valorificării Metodologiei DASC asupra dezvoltării abilității de scriere creativă, au fost parcurse trei etape principale: pretestarea, etapa de intervenție (de formare) și retestarea. Pretestarea grupului experimental și a grupului martor s-a realizat în perioada septembrie 2022, în vederea constatării nivelului dezvoltării abilității de scriere creativă. În etapa de intervenție (formare), care s-a desfășurat în perioada octombrie 2022 - mai 2023, a fost aplicată Metodologia DASC, ținând cont de cerințele programei școlare la disciplina Limba și literatura română. Activitățile din cadrul experimentului de dezvoltare a abilității respective au fost realizate cu ajutorul unor instrumente specifice de stimulare a abilității de scriere creativă (Tabelul 3.2.). Retestarea celor două grupuri s-a realizat în perioada mai 2023. A fost aplicată proba pentru identificarea nivelului de dezvoltare a abilității de scriere creativă. Această etapă este necesară pentru compararea performanțelor, în vederea evidențierii rolului programului de intervenție asupra stimulării abilității de scriere creativă.

Tabelul 3.2. Activități pentru dezvoltarea abilității de scriere creativă

Perioadă	Activități	Repere criteriale ale abilității de scriere creativă	Metode și tehnici de scriere creativă
3 - 21 octombrie 2022	Povestește o întâmplare interesantă, povestește o întâmplare plictisitoare, povestește un vis, „povestește” o imagine	Vocea narativă	Lectura explicativă Hărțile conceptuale
31 octombrie - 18 noiembrie 2022	Describe eroul poveștii, personalitatea eroului, numele eroului, personajele pozitive, personajul negativ, creează un personaj imaginar	Caracterizarea	SINELG Metoda hermeneutică
21 – 29 noiembrie- 5-9 decembrie 2022	Joacă-te cu diferite întâmplări din viața ta, depășește provocările, ține-i cu sufletul la gură pe cititori	Starea de spirit și atmosfera	Interogarea autorului Metoda lecturii performante
12 - 22 decembrie 2022 9-13 ianuarie 2023	Scrie o știre, Colțul oceanului, Ținutul împădurit, Valea deșertică	Limbajul și aspectele tehnice ale scrierii	RAFT Revizuirea circulară
16 ianuarie- 3 februarie 2023	Pune în scenă, Detectivul de emoții, Ținutul de zahăr, Mașina de vise	Dialogul	Metoda hermeneutică Revizuirea circulară
6-17 februarie 27 februarie- 3 martie 2023	Gândește-te la diferite lumi, spațiul cosmic, înfricoșătorul oraș spectral	Narațiunea	Metoda clepsidrei Revizuirea circulară
6-24 martie 2023	Describe lumea poveștii, Mega- metropola, Regatul animalelor	Decorul	Tehnica lecturii cu redactarea de text scris Revizuirea circulară
27 martie – 5 aprilie 2023 19-21 aprilie 2023	Obiecte magice, Parcul semnelor de punctuație, Muntele alimentelor preferate	Imaginea	Metoda hermeneutică Revizuirea circulară

24 aprilie-12 mai 2023	Perturbarea stării de echilibru, Piedicile pe care personajul negativ i le pune eroului în cale, Întâmplările și personajele neasteptate	Intriga	Metoda lecturii performante Revizuirea circulară
------------------------------	--	---------	--

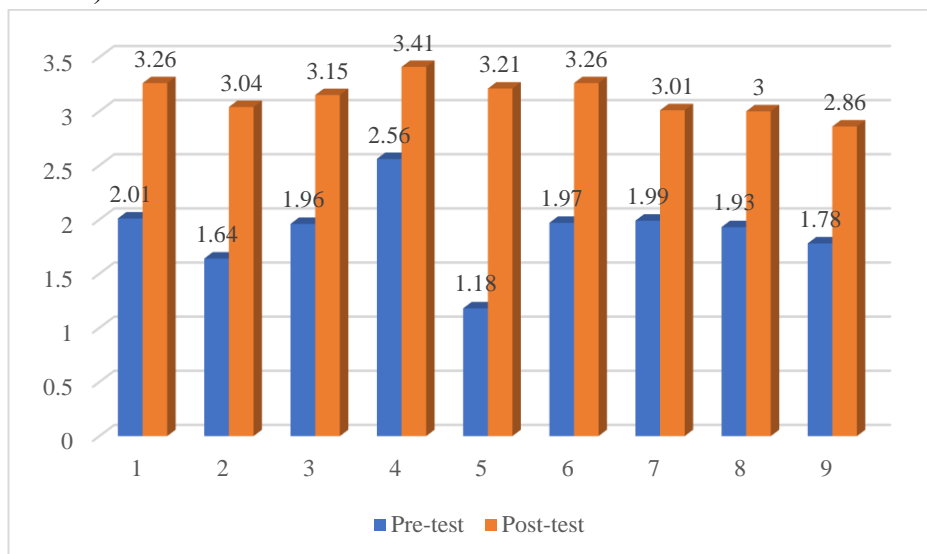
Se constată că există diferențe semnificative la nivelul tuturor componentelor abilității de scriere creativă, conform datelor statistice ale testului Paired Samples T și mediilor pentru componentele abilității de scriere creativă, înainte și după intervenție, la nivelul grupului experimental.

- Referitor la variabila vocea narativă, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 24,541$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 2,01, iar după intervenție este 3,26.
- Cu privire la variabila caracterizare, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 20,906$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 1,64, iar după intervenție este 3,04.
- În ceea ce privește variabila starea de spirit și atmosfera, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 20,764$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 1,96, iar după intervenție este 3,15.
- Referitor la limbajul și aspectele tehnice ale scrierii, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 15,720$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 2,56, iar după intervenție este 3,41.
- Cu privire la variabila dialog, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, atât la nivelul grupului experimental [$t(72) = 25, 228$, $p = 0,000$], cât și la nivelul grupului de control [$t(72) = 3, 764$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 1,18, iar după intervenție este 3,21.
- În ceea ce privește variabila narațiune, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 22,669$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 2,56, iar după intervenție este 3,41.
- Referitor la variabila decor, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 53,405$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 1,99, iar după intervenție este 3,01.
- Cu privire la variabila imagine, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 23,729$, $p = 0,000$] Media înainte de intervenție este 1,93, iar după intervenție este 3,00.
- În ceea ce privește variabila intrigă, există diferențe semnificative între cele două condiții înainte-după, la nivelul grupului experimental [$t(72) = 23,129$, $p = 0,000$]. Media înainte de intervenție este 1,78, iar după intervenție este 2,86.

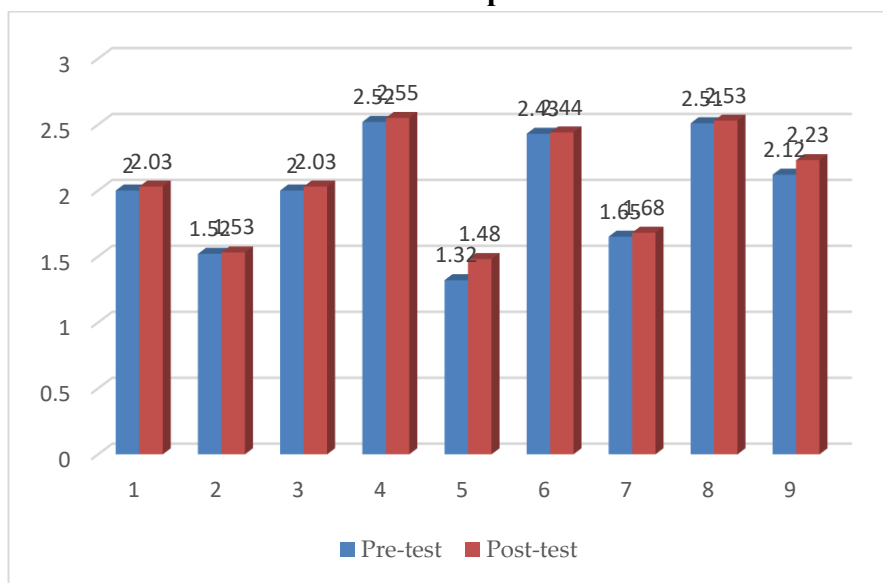
Se observă că la nivelul grupului experimental, media privind dezvoltarea abilității de scriere creativă înainte de intervenție este 1,96, iar după intervenție este 3,15.

Există diferențe semnificative în toate componentele abilității de scriere creativă. Dacă în etapa pre-testare, ambele grupuri au început la niveluri similare în ceea ce privește nivelul de dezvoltare a abilității de scriere creativă, în etapa post-testare doar grupul experimental a

înregistrat o îmbunătățire semnificativă a rezultatelor (Figura 3.1.), comparativ cu grupul de control. (Figura 3.2.).

Figura 3.1. Reprezentarea grafică a mediilor aritmetice pentru componentele abilității de scriere creativă, înainte și după intervenție, la nivelul grupului experimental

Figura 3.2. Reprezentarea grafică a mediilor aritmetice pentru componentele abilității de scriere creativă, înainte și după intervenție, la nivelul grupului de control

Rezultatele indică în mod evident că există o diferență semnificativă între mediile aritmetice din etapa de pre-testare și post-testare la toate cele nouă componente ale abilității de scriere creativă (vocea narativă, caracterizarea, starea de spirit și atmosfera, limbajul și aspectele tehnice ale scrisului, dialogul, narațiunea, decorul, imaginea și intriga). Dacă în etapa de pre-testare, scorurile sunt mai mici la grupul experimental, precum și la grupul de control, în faza post-testare s-au înregistrat medii mai mari la grupul experimental. Prin urmare, abilitatea de scriere creativă poate fi îmbunătățită considerabil, ca urmare a utilizării diferitelor metode didactice și tehnici creative în cadrul programului de intervenție.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată abordează o problemă actuală și complexă care are o importanță deosebită pentru întregul sistem educațional din Republica Moldova și România. Demersul investigațional realizat ne-a permis să formulăm următoarele concluzii:

1. Punerea în evidență a unui șir de aspecte ce vizează orientările actuale pentru disciplina Limba și literatura română a permis a specifica ideea că limba este un organism viu, un tot organic, creativ și mereu activ, un proces dinamic, aflat într-o continuă schimbare, de aceea și procesul de învățare a limbii în școală este într-o continuă schimbare, proces reprezentat de un șir de teorii, concepții, modele care fac dovada unor structuri acționale de importanță stimulativă în contextul învățării scrierii, în general și a dezvoltării scrierii creative, în special. Prin analiză sintetică s-au adus dovezi pentru importanța și rolul acestora, în special cele care vizează lectura, comunicarea, cogniția, afectivitatea, în structurarea unui demers dezvoltativ în raport cu scrierea creativă a elevilor din învățământul primar. A fost consemnat interpretativ *conceptul de competență* la nivel general, aceasta invocând organizări și reorganizări continue ale structurilor existente de cunoștințe, capacități, priceperi, deprinderi, atitudini. În legătură cu ipostazierea competenței, s-au evidențiat comparativ trăsăturile definitorii ale capacității, abilității, deprinderii, priceperii, comportamentului. Un loc aparte revine *competenței de lectură* sau lectorală, care presupune formarea abilității de citire, dar și a aptitudinii de înțelegere și interpretare a celor citite, de înțelegere a sensului cuvintelor, de trăire a sentimentelor transmise de textul literar, abilitățile de a găsi, selecta, interpreta și evalua informațiile din diverse texte. Conceptul nodal în ansamblul acestor analize teoretice este cel de *stare de lectură*, care reprezintă exercitarea/ manifestarea concomitentă de către elevul cititor a actelor de receptare, imaginare, gândire și creație artistică, convertite în emoții și sentimente estetice.

2. Plecând de la aceste asumții teoretice este valorificată hermeneutic noțiunea de *scriere creativă*, care consemnează procesul de imaginație, arta de a inventa, de a născoci, de a concepe în cel mai creativ și convingător mod posibil, capacitatea de a reconstrui cunoștințele, conceptele, evenimentele existente, prin restabilirea și realizarea unor asocieri noi între ele. Un rol aparte în acest context referențial îl au perspectivele scrierii creative ca o formă de artă: perspectiva libertății, ca o modalitate semnificativă de exprimare personală liberă; perspectiva estetică, în care experiența frumuseții joacă un rol important în generarea inspirației și creativității în scriere; perspectiva motivației, care influențează direct dezvoltarea abilității de scriere creativă a elevilor. Prin analiză sintetică s-au formulat argumente pentru faptul că abordările pedagogice ale scrierii creative sunt un domeniu important în dezvoltarea școlarii mici, deoarece stimulează imaginația, capacitatea de a rezolva probleme, de a gândi profund. Prin contribuția cercetărilor în domeniu, raportate la elevii din învățământul primar, s-a constatat necesitatea stimulării gândirii active a acestora, fapt realizabil prin contribuția demersului axat pe dezvoltarea abilității de scriere creativă.

3. În vederea delimitării liniilor de acțiune în procesul dezvoltativ, au fost stabilite finalitățile educației la nivelul disciplinei Limba și literatura română, care sunt orientate spre formarea competențelor de comunicare, cu toate componentele de bază și s-a specificat raportul dintre aceste finalități și dezvoltarea capacităților /abilităților de bază privind receptarea mesajelor orale și scrise, precum și a capacităților/ abilităților de bază referitoare la exprimarea orală și scrisă. Punerea în evidență a finalităților respective definește rațiunea acțiunilor întreprinse, indică

vectorul dezvoltării, posibilitățile de atingere a unei destinații proiectate. Plus la aceasta, în vederea dezvoltării abilității de scriere creativă, este elaborat **Pachetul metodologic**, care include un șir de tehnici care reperișază activitatea de scriere: interogarea autorului, metoda hermeneutică, tehnica lecturii cu redactarea de text scris, metoda lecturii performante, RAFT, revizuirea circulară, metoda clepsidrei etc. Ansamblul hermeneutic al ideilor valorificate, selectarea și consemnarea conceptuală a unui șir de factori ai dezvoltării, specificul scopului cercetării au condus spre fundamentarea teoretico-metodologică a **Modelului pedagogic al dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici (Modelul pedagogic DASC)**, care are la bază cinci niveluri conceptuale: nivelul 1. Teoretizarea învățării lecturii; nivelul 2. Eferența competențelor; nivelul 3. Starea de lectură; nivelul 4. Abilitatea de scriere creativă; nivelul 5: Dezvoltarea abilității de scriere creativă. Modelul pedagogic DASC include competența de comunicare și competența lectorală, conferindu-le un *statut eferențial*, starea de lectură ca o concomitență ce asigură „trecerea” spre scriere, în general, și spre scrierea creativă, în special, perspectivele scrierii creative ca o formă de artă, principiile, criteriile, factorii abilității de scriere creativă. Finalitatea îmbinării, activizării acestor elemente prefigurează dezvoltarea abilității de scriere creativă, transformarea acesteia, transformarea fiind expresia dezvoltării.

4. Drept reper în determinarea nivelului abilității de scriere creativă a elevilor este consemnată grila respectivă, care are la bază următoarele criterii: vocea narativă, caracterizarea, starea de spirit și atmosfera, limbajul și aspectele tehnice ale scrierii, dialogul, narațiunea, decorul, imaginea și intriga. Pentru a instrumenta valorificarea *Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă a școlarii mici (clasa a IV-a)* a fost elaborată **Metodologia dezvoltării abilității de scriere creativă la școlarii mici (Metodologia DASC)**, care incumbă finalități și conținut curricular raportat la abilitatea de scriere creativă, criterii și indicatori ai abilității respective, Pachetul metodologic ca atare, reperele criteriale de apreciere a dezvoltării abilității de scriere creativă. *Metodologia DASC* are drept obiectiv procesul educațional de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici, clasa a IV-a, reperarea de conținut, criterială și acțională a acestui proces, valorificarea și aprecierea nivelului de dezvoltare a acestei abilități. Valorificarea Metodologiei DASC, în viziunea pe care o propunem, recuperează un proces destul de complex de dezvoltare a abilității de scriere creativă, întrucât cele nouă repere criteriale de apreciere a acestei abilități (vocea narativă, caracterizarea, starea de spirit și atmosfera, limbajul și aspectele tehnice ale scrierii, dialogul, narațiunea, decorul, imaginea, intriga) reprezintă grade diferite de dezvoltare.

5. Prin organizarea și realizarea activităților de dezvoltare a abilității de scriere creativă a subiecților experimentali s-au evidențiat atât calitățile abilităților subiecților în raport cu materialul literar valorificat: ușurința de a se include în activitate, rapiditatea rezolvării sarcinii, calitatea produselor, cât și atributele creativității în procesul scrierii: imaginația, exprimarea originală, stabilirea de asocieri între fapte, fenomene, situații, transformarea în forme noi a conținutului textelor analizate, formularea de idei originale, aspectele frumosului în textele elaborate. Analiza rezultatelor subiecților experimentali privind nivelul de dezvoltare a abilității de scriere creativă ilustrează că există diferențe semnificative la nivelul tuturor componentelor abilității de scriere creativă, conform datelor statistice ale testului Paired Samples T și mediilor pentru componentele abilității de scriere creativă, înainte și după intervenție, la nivelul grupului experimental. Dacă în etapa de pre-testare scorurile erau mai mici la grupul experimental de intervenție, în faza

post-testare s-au înregistrat medii mai mari la grupul experimental de intervenție. Rezultatele obținute de subiecții experimentali din grupul de intervenție (formare) au crescut, în medie, cu 1,24 în raport cu 0,29 în grupul de control. Acest fapt ilustrează că premisa inițială de acordare a unui statut formativ determinant Metodologiei DASC, prin organizarea distributivă a activităților în cadrul experimentului pedagogic, a confirmat justetea ideii prezumtive. În felul acesta, scopul și obiectivele cercetării au fost atinse.

Limitele cercetării se prefigurează din complexitatea fenomenului pedagogic al scrierii creative, care este destul de dificil la această etapă de vârstă, copiii fiind mai puțin „atașați” de un asemenea proces, cum este scrierea. Ei preferă, în acest timp al digitalizării, selecții „de-a gata” din sursele Internetului, fără a pune la contribuție gândirea personală și imaginația proprie.

RECOMANDĂRI

1. Rezultatele analizei manualelor școlare de Limba și literatura română din România și Republica Moldova, care au ilustrat o axare destul de mare pe domeniul cognitiv a sarcinilor de învățare pentru elevi, în detrimentul domeniului afectiv, arată că este recomandabil a dinamiza rezultatele experimentale, astfel ca să se regăsească în aceste manuale pentru elevii clasei a IV-a valorile Metodologiei DASC. În acest sens, este necesară elaborarea unui **Ghid metodologic** cu titlul „*DASC – factor de reușită școlară în învățământul primar*”.

2. În vederea asigurării reușitei formării și dezvoltării abilității de scriere creativă a elevilor din învățământul primar, este recomandabil a orienta profesorii din școli în acest sens în cadrul unor activități de formare continuă, în cadrul cărora să fie valorificate **suporturi de curs specifice**, cum ar fi, de exemplu, *Formarea abilității de scriere – repere conceptual-metodologice*; *Starea de lectură – factor al scrierii creative*.

3. Elaborarea unor **Caiete-scriere** pentru elevii claselor primare, care să conțină repere explicative foarte clare pentru elevi, ca aceștia să creeze diferite tipuri de compoziții scrise, prin implicarea creativității personale, a originalității, a gândirii inovative, a desenului, a aplicațiilor digitale etc.

BIBLIOGRAFIE

În limba română

1. AUSUBEL, David P., & ROBINSON, Floyd G. *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică*. București: E.D.P., 1981, 797 p. ISBN /COD7IPIBIN
2. CRISTEA, Sorin. *Teorii ale învățării. Modele de instruire*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2005. 194 p. ISBN: 973-30-1089-8.
3. DULAMĂ, Maria Eliza. *Metodologii didactice activizante- teorie și practică*. Cluj Napoca: Editura Clusium, 2008. 411 p. ISBN: 978-973-555-552-8.
4. GHICOV, Adrian. *Lectura atitudinală și creațiile verbale ale elevilor*. Chișinău: IȘE, 2019. ISBN 978-9975-48-166-3.
5. GRIGORE, Adina, IONICĂ, Nicoleta-Sonia, IPATE-TOMA, Cristina, SPÎNU, Elena-Adriana, TRUȚĂ, Cristina-Cornelia, DUMITRU, Violeta-Marinela. *Limba și literatura română. Clasa a IV-a*. București: Editura ARS LIBRI, 2021.160 p., ISBN: 978-606-36-1636-5.
6. MARIN, Mariana, NICULCEA, Tatiana. *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a IV-a*. Chișinău: Cartier, 2020
7. MARIN, Mariana, GOLUBIȚCHI, Silvia. *Formarea competenței de scriere în învățământul primar: aspecte de evaluare*. Chișinău: Cavaoli, 2023. ISBN 978-9975-59-263-5.
8. PAGA, Teodora Doina. Formarea competenței lectorale la elevii din ciclul primar prin intermediul basmului. *Studia Universitatis Moldaviae*, 2021, 5(145), 97-100. 4 p. ISSN: 1877-2103.
9. PAMFIL, Alina. *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*. Second edition. Pitești: Paralela 45, 2000. 241 p. ISBN: 973-593-835-9.
10. PAMFIL, Alina. *Limba și literatura română în școala primară*. Pitești: Editura Paralela 45, 2009. 280p. ISBN: 978-973-47-0473-6.
11. PATRAȘCU, Dumitru. *Tehnologii educaționale*. Chișinău: [S. n.], 2005. 704 p. ISBN 9975-78-379-1.
12. PÂSLARU, Vlad. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. București: Editura Sigma, 2013. 198 p. ISBN: 978-973-64-9875-6.
13. SĂLCUDEAN, Ileana Nicoleta, STĂNESCU, Emma Teodora. *Manual de scriere creativă*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2014. 140 p. ISBN: 978-973-595-747-6.
14. STOIAN CRISTESCU, Florentina. *Primii pași în scrierea creativă*. Pitești: Editura Carminis Educațional, 2018. 160 p. ISBN: 978-973-123-366-6.
15. ȘCHIOPU, Constantin. Formarea la elevi a competențelor lectorale. *Pro Didactica*, 2014,100-105, 6 p., ISSN: 1810-6455.
16. ȘCHIOPU, Constantin. *Opera literară: receptare și interpretare*. Chișinău: S. n., 2022. ISBN 978-9975-3207-4-0.

17. TIRON, Elena, STANCIU, Tudor. *Teoria și metodologia instruirii; Teoria și metodologia evaluării*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2019, 280 p., ISBN: 978-606-31-0783-2.

18. *** *Ghid de implementare a Curriculumului învățământului primar*, Aprobă la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). Chișinău: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, 2018

19.*** *Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română. Clasele a III-a – a IV-a*. București: Ministerul Educației Naționale, 2014.

20. *** *Curriculum național, învățământ primar, Limba și literatura română, clasa a IV-a, Republica Moldova*, Aprobă la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). Chișinău: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, 2018

În limba engleză

21. ALKHALDI, Ali Ata. The Impact of Technology on Students' Creative Writing: A Case Study in Jordan. *Theory and Practice in Language Studies*. 2023, 13(3), 586-592. 8 p. ISSN: 1799-2591.

22. AL-TAMIMI, Maysoon Ali Jawad, & JABER, Teiba Mahdi Impact of Cubism Strategy on the Development of Creative Writing Skills of Female Students in the Second-Grade Intermediate. *Res Militaris*, 2022, 12(2), 6346-6362. 18 p. Issue: Vol. 12 No.12, nA 02 Summer-Autumn 2022.

23. ASSIMONYE, Augusta C., & IBE, Sylvia U. Developing Creative Writing Skills in Children. *Multidisciplinary Journal of Education, Research and Development*, 2019, 3(1), 126-134. 9 p.

24. AVRAMENKO, Anna P., DAVYDOVA, Maria A., & BURIKOVA, Svetlana A. Developing creative writing skills in a high school ESL classroom. *TLC Journal*, 2018, 2(4), 55–69. 15 p. ISSN: 2520-2073/251-442X.

25. BABAYIGIT, Ozgur Examining the Effect of Creative Writing Activities on Reading, Writing and Language Lesson Attitudes of Elementary School Fourth Grade Students. *European Journal of Educational Research*, 2019, 8(1), 213-220. 8 p. ISSN: 2165-8714.

26. BARBOT, Baptiste, TAN, Mei, RANDI, Judi, SANTA-DONATO, Gabrielle, & GRIGORENKO, Elena L. Essential skills for creative writing: Integrating multiple domain-specific perspectives. *Thinking Skills and Creativity*, 2012, 7(3), 209–223. 16 p., ISSN: 1871-1871.

27. BARTON, Giorgiana, KHOSRONEJAD, Maryam, & RYAN, Mary Teaching creative writing in primary schools: a systematic review of the literature through the lens of reflexivity. *The Australian Educational Research*, 2023, 20 p., ISSN: 0311-6999.

28. BRAŽIENĖ, Nijole. Writing (Text Creation) Development of Primary Students at Their Mother Tongue Lessons: Teachers' Attitude. *Innovations, Technologies and Research in Education*, 2019, 351-363. 13 p.

29. CHEN, Si, & ZHOU, Jing. Creative writing strategies of young children: Evidence from a study of Chinese emergent writing. *Thinking Skills and Creativity*, 2010, 5(3), 138–149, 12 p. ISSN: 1871-1871.
30. CHOMSKY, Noam. Knowledge of language: Its nature, origin, and use. New York: Praeger, 1986. 314 p. ISBN: 9780275917616.
31. European Commission. *Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for LifeLong Learning*, Brussels, 2018. 13 p. Disponibil: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-keycompetence-lifelong-learning.pdf>.
32. GÖÇEN, Gokcen. The effect of creative writing activities on elementary school students' creative writing achievement, writing attitude and motivation. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 2019, 15(3), 1032–1044. 18 p., ISSN: 1305-578X.
33. GRAINGER, Teresa, GOOUCH, Kathy, LAMBIRTH, Andrew. *Creativity and writing: Developing voice and verve in the classroom*. Routledge, 2005. 224 p. ISSN: 9780203391075.
34. HASHIM, Harwati, ROJALAI, Aizuddin, SARANGAPANI, Sashicala, KANA, Alexander Anak Andrew, RAFIQ, Karmila Rafiq M. The Use of iPad in Enhancing Creative Writing: An Innovative Approach for Young ESL Learners. *Creative Education*, 2023, 14, 1440-1452. 13 p. ISSN: 2151-4755.
35. HILTON, M. Writing process and progress: Where do we go from here? In *English in Education*, 2001, 35(1), 4-12.
36. IBRAHIM, Ismail. *The Effect of the Genre-Based Approach to Teaching Writing on the ELF Al-Azur Secondary Students' Writing Skills and their Attitudes towards Writing*. Unpublished Phd Thesis. Mansoura University. Mansoura, 2013. 58 p.
37. İŞÇI, Cenan, KIRMIZI, Fatma Susar, AKKAYA, Nevin. Evaluation of creative writing products according to content and some variables. *Ilkogretim Online - Elementary Education Online*, 2020, 19(2), 718-732. 16 p. ISSN: 192-718-732
38. KOLB, David A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Second edition*. New York: Pearson Education Inc., 2015. 26 p. ISBN: 978-0-13-389240-6.
39. LUTZKER, Peter. Practising creative writing in high school foreign language classes. In A. Maley & N. Peachey (Ed.), *Creativity in the English language classroom* (pp. 134-141). British Council, 2015. 8/180 p. ISBN: 978-0-86355-767-5.
40. MYHILL, D. Writing creatively. In A. Wilson (Ed.), *Creativity in Primary Education* (pp. 58–69), Exeter, Learning Matters, 2005.
41. NASIR, Bakhtawar, SARWAT, Samina, IMRAN, Muhammad. Effect Of English Creative Writing On Students' Academic Progress At Graduation Level. *Palarch's Journal of Archaeology of Egypt/ Egyptology*, 2021, 18(10), 3347-3357. 11 p. ISSN: 1567-214x.
42. PISA (2012). *Results in Focus*. OECD. 44 p. ISBN: 978-64-20878-0.
43. REICHENBACH, Bruce R. *Introduction to Critical Thinking*. McGraw Hill Higher Education, 2001. 352 p. ISBN: 978-007-36-6027-1.

44. RINI, Titis Angga, CAHYANTO, Bagos. Supporting Elementary Students Creative Writing Skill with Assessment as Learning. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 2020, vol. 487, 51-57. 7 pagini. ISSN: 2352-5398.
45. SCHLEPPHEGE, J. *Creative poetry writing in the EFL classroom*. Germany: Grin Verlag, 2010.
46. STARKO, Alane Jordan. *Creativity in the classroom: Schools of curious delight* (4th ed.). New York: Routledge, 2010. 462 p. ISBN: 978-036-760-954-2.
47. STOCK, C., MOLLOY, K. Where are the students?: Creative writing in a high-stakes world. *Idiom*, 2020, 56(3), 19, ISSN: 2208-2646.
48. TIN, Tan Bee. Language creativity and co-emergence of form and meaning in creative writing tasks. *Applied Linguistics*, 2011, 32(2), 215–235. <https://doi.org/10.1093/applin/amq050>. 21 p. ISSN: 0142-6001.
49. TOK, Şucran, KANDEMIR, Anil. Effects of creative writing activities on students' achievement in writing, writing dispositions and attitude to English. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, 174, 1635–1642. 8 p. ISSN: 1877-0428.
50. USLU, Ali, USLU, Nilufer Alman. Improving Primary School Students' Creative Writing and Social-Emotional Learning Skills through Collaborative Digital Storytelling. *Acta Educationis Generalis*, 2021, 11(2), 1-18, 18 p., ISSN: 2585-7444.
51. VAEZI, Maryam, & REZAEI, Saeed. Development of a rubric for evaluating creative writing: a multi-phase research. *New Writing*, 2018, 16 p. ISSN: 1479-0726.
52. VAN Waes, LUUK, van Weijen, Daphne, LEIJTEN, Marielle. Learning to write in an online writing center: The effect of learning styles on the writing process. *Computers & Education*, 2014, vol. 73, 60–71, 13 p. ISSN: 0360-1315.
53. WANG, Lu. Rethinking the significance of creative writing: A neglected art form behind the language learning curriculum. *Cambridge Open-Review Educational Research*, 2019, 6, 110–122. 13 p. ISSN: 2056-7804.
54. WHITE, Howard, SABARWAL, Shagun. *Quasi-experimental Design and Methods, Methodological Briefs: Impact Evaluation 8*, UNICEF Office of Resear

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI

1. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. *Cuvintele, izvorul comunicării*. Bacău: Editura DOCUCENTER, 2018. 80 p. ISBN 978-606-721-291-4.
2. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Modalități eficiente de dezvoltare a competenței lectorale și a scrierii creative prin derularea proiectelor educaționale. În: *Modalități eficiente de abordare a educației prin derularea proiectelor educaționale, Conferința națională*: februarie, 2019, Bacău, România: Editura Smart Academic, 2019, pp. 76-78. ISBN 978-606-8947-63-1.
3. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Literary text as an educational tool for managing crisis situations in the class of pupils. În: *La violence détruit, l'amitié construit, Conferință internațională, organizată în cadrul pogramului ERASMUS+ L'amitie en partage*: mai, 2019, Bacău, România: Editura DOCUCENTER, 2019, pp. 103-106. ISBN 978-606-721-349-2.

4. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Modalități de valorificare inovativă a lecturii și scrierii creative. În: *Anuarul Asociației Învățătorilor din județul Bacău, Conferință internațională Inovare și continuitate în plan curricular. Noile educații*: 12 octombrie, 2019, Bacău, România: Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 2019, pp. 46-48. ISSN 2392-8336, ISSN-L 2392-8336.

5. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Noi direcții în didactica lecturii și a scrierii. În: *Probleme actuale ale științelor umanistice, Conferința științifică a doctoranzilor Chișinău*: mai, 2019, Chișinău: S. n., (Tipogr. UPS "Ion Creangă"), Vol. 18, Partea 2, 2019, pp. 129-139. ISBN 978-9975-46-235-8). – ISBN 978-9975-46-420-8. – ISSN 1857-0267.

6. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Pleoarie pentru lectura și scrierea creativă. În: *Cadrul didactic-promotor al politicilor educaționale, Conferința științifică internațională Chișinău*: 11-12 octombrie, 2019, Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2019, pp. 720-724. ISBN 978-9975-48-156-4.

7. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Valorificarea abordărilor creativității la elevii claselor primare pentru dezvoltarea competenței lectorale și a scrierii. În: *Orientări creative în învățământul și cercetarea românească la 30 de ani de la Revoluție, volumul II, Conferința științifică internațională, Bacău*: decembrie 2019, Bacău, România: 2019, pp. 146-151. ISBN 978-973-0-30979-9.

8. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Scrierea în societatea contemporană. În: *Aspecte, orientări și perspective ale științelor educației în societatea contemporană – volum internațional de studii științifice de specialitate, Simpozion Științific Internațional –Bacău*: 1 februarie 2020, Bacău, România: Editura Smart Academic, 2020, pp. 184-192. ISBN 978 -606-063-003-6.

9. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Abordarea sistemică privind formarea creativității la elevii treptei primare de învățământ pentru dezvoltarea competenței de comunicare scrisă. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului, Conferința științifică internațională, Chișinău*: 8-9 octombrie 2020, Chișinău: S. n., (Tipogr. UPS "Ion Creangă"), Vol. 2, 2020, pp. 382-388. ISBN 978-9975-46-451-2.

10. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura, LĂZĂRICĂ, Ramona-Mirela. *Comoara din universul literelor. Auxiliar didactic*. Bacău: Editura DOCUCENTER, 2020. 64 p. ISBN 978-606-721-438-3.

11. ALBU, Adina-Corina, GAVRILUȚ, Monalisa-Laura, LĂZĂRICĂ, Ramona-Mirela, LEONTE, Rodica et al. *Pași spre succes. Limba română. Clasa a IV-a. Exerciții. Centrul de excelență*. Bacău: Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 2018. 104 p. ISBN 978-606-619-316-0.

12. ALBU, Adina-Corina, GAVRILUȚ, Monalisa-Laura, LĂZĂRICĂ, Ramona-Mirela, LEONTE, Rodica et al. *Pași spre succes. Limba română. Clasa a IV-a. Exerciții. Centrul de excelență*. Bacău: Editura Smart Academic, 2019. 92 p. ISBN 978-606-9063-64-4.

13. ALBU, Adina-Corina, GAVRILUȚ, Monalisa-Laura, LĂZĂRICĂ, Ramona-Mirela, LEONTE, Rodica. *Pași spre succes. Limba română. Clasa a IV-a. Exerciții. Centrul de excelență*. Bacău: Editura Smart Academic, 2020. 72 p. ISBN 978-606-063-106-4.

14. ALBU, Adina-Corina, GAVRILUȚ, Monalisa-Laura, LĂZĂRICĂ, Ramona-Mirela, LEONTE, Rodica, MOCONDOI, Daniela-Cristina. *Pași spre succes. Limba română. Clasa a IV-a. Exerciții. Centrul de excelență*. Bacău: Editura VICOVIA, 2023. 88 p. ISBN 978-606-994-088-4.

15. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. *Lectura și scrierea creativă. Ghid metodologic*. Bacău: Editura DOCUCENTER, 2023. 60 p. ISBN 978-606-721-520-5.

16. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Reading competence and creative writing at students from primary school. In: *Journal of Inovation in Psychology, Education and Didactics*. 2023, Volume 27, Issue 1, pp. 101-110, doi:10.29081/JIPED.2023.27.1.09. ISSN: 2247-4579, E-ISSN: 2392-7127. <http://www.jiped.ub.ro/> Covered in : EBSCO, CEEOL, ProQuest, DOAJ, Scipio, EuroPub database, Open Academic Journale Index, ResearchBib, Universal Impact Factor. <https://jiped.ub.ro/wp-content/uploads/2023/11/JIPED-27-1-2023-9-2.pdf>

17. VICOL, Marta-Iuliana, GAVRILUȚ, Monalisa-Laura, MĂȚĂ, Liliana. A Quasi-Experimental Study on the Development of Creative Writing Skills in Primary School Students. In: *Educ. Sci.* 2024, 14, 91. <https://doi.org/10.3390/educsci14010091>, <https://www.mdpi.com/journal/education>, <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/1/91>

18. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Modelul pedagogic de formare a creativității la elevii treptei primare de învățământ pentru dezvoltarea competenței lectorale și a scrierii. În: *Acta et Commentationes, Sciences of Education*, nr. 2(32), 2023, pp. 167-176, ISSN 1857-0623, E-ISSN 2587-3636, CZU: 373.3.016:811.135.1+821.135.1 DOI: 10.36120/2587-3636.v32i2.167-176, <https://orcid.org/0009-0004-1827-9254>, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/ACTA_2_32_2023.pdf

19. CARA, Angela, GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Pledoarie pentru lectura și scrierea creativă: relevanțe metodologice. În: *Univers Pedagogic*. 2023, nr. 2 (78), pp. 23-28, ISSN 1811-5470.

20. GAVRILUȚ, Monalisa-Laura. Lectura creativă la întâlnirea cu elevii din învățământul primar. În: *Abordări psiho-pedagogice, lingvistico-literare, istorice și didactice în științele educației, Conferința științifică națională, Universitatea de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul*, 20 decembrie 2023, Cahul: [S. n.], 2024 (Centrografic). – pp. 106-119, 259 p. ISBN 978-9975-88-120-3. https://www.usch.md/wp-content/uploads/2024/04/Materialele_Conferintei_20.12.2023.pdf

ADNOTARE

Gavriluț Monalisa-Laura „Dezvoltarea abilității de scriere creativă la elevii treptei primare de învățământ”, teză de doctor în Științe ale educației, Chișinău, 2024

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 161 de titluri, 5 anexe, 145 pagini de text bază, 26 de figuri, 53 de tabele. Rezultatele obținute și conținuturile de bază ale lucrării sunt publicate în 20 de publicații științifice.

Cuvinte-cheie: scriere creativă, abilitate, capacitate, abilitate de scriere creativă, competență, competență de comunicare, competență lectorală, educație lingvistică și literară, școlari mici, dezvoltare/transformare.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretico-metodologică a Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă la elevii din învățământul primar în baza lecturii eferente.

Obiectivele cercetării:

1. Consemnarea competenței lectorale ca factor de dezvoltare a scrierii creative a elevilor.
2. Determinarea perspectivelor scrierii creative în baza raportării acesteia la specificul artei.
3. Raportarea analitică a abilității de scriere creativă a elevilor la finalitățile educației lingvistice și literare.
4. Analiza documentelor curriculare în contextul dezvoltării abilității de scriere creativă în plan comparativ: Republica Moldova și România (manuale, programe, curriculum, modalități de valorificare a conținuturilor).
5. Elaborarea și valorificarea aplicativă a Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă a școlarii mici; implementarea și validarea Metodologiei de dezvoltare a abilității de scriere creativă.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în fundamentarea *Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici*, pornind de la raportul *competență lectorală – stare de lectură – scriere creativă*, care au drept trăsătură de bază *eferența*.

Rezultatele științifice care au contribuit la soluționarea problemei științifice rezidă în elaborarea Modelului pedagogic de dezvoltare a abilității de scriere creativă la școlarii mici, care a întemeiat structurarea Metodologiei de dezvoltare a abilității de scriere creativă în vederea direcționării procesului dezvoltativ, valorificarea acesteia asigurând dezvoltarea la nivel a abilității de scriere creativă a școlarii mici.

Semnificația teoretică a lucrării vizează fundamentarea teoretico-metodologică a activităților de dezvoltare a abilității de scriere creativă la elevii din învățământul primar; întemeierea ideii de competență lectorală eferentă; determinarea principiilor, criteriilor, factorilor de dezvoltare a abilității de scriere creativă, elaborarea Modelului pedagogic DASC.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în implementarea și validarea rezultativității Metodologiei de dezvoltare a abilității de scriere creativă la nivelul treptei primare de învățământ, fapt ce întemeiază aplicarea acesteia și la alte trepte de învățământ, prin respectarea unor principii, criterii și factori specifici.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele științifice au fost implementate în următoarele instituții de învățământ din România: Școala Gimnazială „Spiru Haret” Bacău, Școala Gimnazială Nr. 10 Bacău, Școala Gimnazială „George Bacovia” Bacău

ANNOTATION

Gavriluț Monalisa-Laura "Developing Creative Writing Skills in Primary School Students", doctoral thesis in educational sciences, Chisinau, 2024

Thesis Structure: Introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography containing 161 titles, 5 appendices, 145 pages of main text, 26 figures, 53 tables. The obtained results and core content of the work are published in 20 scientific publications.

Keywords: creative writing, ability, capacity, creative writing ability, competence, communication competence, reading competence, linguistic and literary education, young students, development/transformation.

The research aims to theoretically and methodologically substantiate the pedagogical model for developing creative writing skills in primary school students based on relevant reading.

Research Objectives:

1. Recording reading competence as a factor in developing students' creative writing skills.
2. Determining the perspectives of creative writing based on its relation to the specifics of art.
3. Analytical comparison of students' creative writing abilities with the goals of linguistic and literary education.
4. Analysis of curriculum documents in the context of developing creative writing skills comparatively: Moldova and Romania (textbooks, programs, curriculum, methods of content utilization).
5. Development and practical application of the Pedagogical Model for Developing Creative Writing Skills in young students; implementation and validation of the Methodology for developing creative writing skills.

The scientific novelty and originality lie in the foundation of the *Pedagogical Model for developing creative writing skills in young students*, starting from the relationship between *reading competence, reading state, and creative writing*, characterized by the basic feature of *reference*.

The scientific results contributing to solving the scientific problem reside in the elaboration of the Pedagogical Model for developing creative writing skills in young students, which has established the structuring of the Methodology for developing creative writing skills to guide the developmental process, its utilization ensuring the development of creative writing skills at the level of young students.

The theoretical significance of the work aims at theoretically and methodologically substantiating activities for developing creative writing skills in primary school students; establishing the concept of referential reading competence; determining the principles, criteria, and factors for developing creative writing skills; and elaborating the Pedagogical Model DASC.

The practical value of the work lies in the implementation and validation of the effectiveness of the Methodology for developing creative writing skills at the primary education level, which justifies its application at other education levels by respecting specific principles, criteria, and factors.

Implementation of scientific results: The scientific results have been implemented in the following educational institutions in Romania: Spiru Haret Primary School in Bacău, No. 10 Primary School in Bacău and George Bacovia Primary School in Bacău.

АННОТАЦИЯ

Gavriluț Monalisa-Laura "Развитие навыков творческого письма у учащихся начальной школы", докторская диссертация по наукам об образовании, Кишинёв, 2024

Структура диссертации: введение, три главы, заключение и рекомендации, библиография из 161 заголовка, 5 приложений, 145 страниц основного текста, 26 рисунков, 53 таблицы. Полученные результаты и основное содержание работы опубликованы в 20 научных изданиях.

Ключевые слова: творческое письмо, навык, способность, творческое письмо, компетенция, коммуникативная компетенция, читательская компетенция, языковое и литературное образование, начальная школа, развитие/трансформация.

Цель исследования заключается в теоретико-методологическом обосновании педагогической модели развития навыков творческого письма у учащихся начальной школы на основе эффективного чтения.

Цели исследования: 1. Закрепление лекционной компетенции как фактор развития творческого письма студентов.

2. Определение перспектив творческого письма исходя из его отношения к специфике искусства.

3. Аналитический отчет о творческих способностях учащихся к письму для целей лингвистического и литературного образования.

4. Анализ документов учебных программ в контексте развития навыков творческого письма в сравнительном плане: Республика Молдова и Румыния (учебники, программы, учебные планы, способы капитализации содержания).

5. Разработка и прикладное внедрение Педагогической Модели развития творческого письма 1. Закрепление лекционной компетенции как фактор развития творческого письма студентов.

Новизна и научная оригинальность заключаются в обосновании *Педагогической модели развития навыков творческого письма у младших школьников, исходя из взаимосвязи читательской компетенции - состояния чтения - творческого письма*, которые имеют в качестве основной черты *эфферентность*.

Научные результаты, способствовавшие решению научной проблемы, заключаются в разработке Педагогической модели развития навыков творческого письма у младших школьников, которая легла в основу структурирования методологии развития навыков творческого письма с целью направления развивающего процесса; использование этой модели обеспечивает развитие навыков творческого письма у младших школьников.

Смысл теоретической части работы заключается в обосновании теоретико-методологических основ развития навыков творческого письма у учащихся начальной школы; утверждении концепции эфферентной читательской компетенции; определении принципов, критериев, факторов развития навыков творческого письма, разработке Педагогической модели развития навыков творческого письма (DASC).

Практическая ценность работы заключается в реализации и подтверждении результативности методологии развития навыков творческого письма на уровне начальной школы, что обеспечивает возможность применения ее и на других уровнях образования, с учетом определенных принципов, критериев и специфических факторов.

Внедрение научных результатов. Научные результаты были внедрены в следующие образовательные учреждения Румынии: Школа "Спиру Харет" города Бакэу, Школа № 10 города Бакэу, Школа "Георге Баковия" города Бакэу.

GAVRILUȚ Monalisa-Laura

**DEZVOLTAREA ABILITĂȚII DE SCRIERE CREATIVĂ LA ELEVII TREPTEI
PRIMARE DE ÎNVĂȚĂMÂNT**

Specialitatea 531.01 - Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar 12.04.2024

Formatul hârtiei 60 x 84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset

Tiraj: 50 ex.

Coli de tipar: 2,0

Comanda nr. 126

Tipografia Universității „Ion Creangă” din Chișinău,

str. I.Creangă,1.